

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Гуманітарно-педагогічний факультет

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри
соціальної роботи та реабілітації
доктор педагогічних наук, професор
_____ Ірина СОПІВНИК
“ _____ ” _____ 2025 р.

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

**«Соціальна підтримка студентської молоді з числа внутрішньо-
переміщених осіб засобами волонтерської діяльності»**

Спеціальність 231 «Соціальна робота»

Гарант освітньої програми

доктор пед. наук, професор _____ Інна ОСАДЧЕНКО
(підпис)

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи

асистент кафедри
соціальної роботи та реабілітації _____ Вікторія БУДЕГАЙ
(підпис)

Виконала

_____ Ангеліна НИЧИПОРУК
(підпис)

КИЇВ – 2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
соціальної роботи та реабілітації
доктор педагогічних наук, професор
_____Ірина СОПІВНИК
“ _____ ” _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи студенту

_____ **Ничипорук Ангеліні Русланівні**

(прізвище, ім'я, по батькові)

Спеціальність _____ **231 «Соціальна робота»**

Тема бакалаврської кваліфікаційної роботи «Соціальна підтримка студентської молоді з числа внутрішньо-переміщених осіб засобами волонтерської діяльності»

Затверджена наказом ректора НУБіП України від «08» квітня 2025 р. № 581 «С».

Термін подання завершеної роботи на кафедру «20» травня 2025 р.

Вихідні дані до бакалаврської кваліфікаційної роботи: державні документи, посібники, словники, довідники, методична, наукова література, публікації щодо теми дослідження.

Перелік питань, які потрібно розробити:

- проаналізувати теоретичні засади соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо-переміщених осіб засобами волонтерської діяльності;
- охарактеризувати форми та методи соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо-переміщених осіб;
- здійснити емпіричне дослідження впливу волонтерської діяльності на соціальну підтримку молоді;
- розробити рекомендації щодо покращення соціальної підтримки засобами волонтерської діяльності.

Дата видачі завдання «13» вересня 2024 р.

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи _____ **Вікторія БУДЕГАЙ**
(підпис)

Завдання прийняла до виконання _____ **Ангеліна НИЧИПОРУК**
(підпис)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота на тему «Соціальна підтримка студентської молоді з числа внутрішньо-переміщених осіб засобами волонтерської діяльності» має таку структуру: 1) картку кваліфікаційної бакалаврської роботи; 2) титульний аркуш; 3) завдання до виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи; 4) реферат; 5) зміст; 6) вступ; 7) основну частину (III розділи); 8) загальні висновки; 9) список використаних джерел; 10) додатки. У роботі подано 1 додаток, 18 рисунків та 1 таблицю. Список використаних джерел складає 50 позицій. Загальний обсяг бакалаврської кваліфікаційної роботи 80 сторінок, основний текст займає 50 сторінок.

У першому розділі «Теоретичні основи соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб засобами волонтерської діяльності» розглянуто поняття та сутність соціальної підтримки молоді, визначено основні підходи до волонтерської діяльності як інструменту соціальної підтримки. Також проаналізовано нормативно-правову базу волонтерської діяльності в Україні та окреслено напрями волонтерської допомоги, орієнтовані на підтримку молоді.

Другий розділ «Методичні засади соціальної підтримки молоді з числа внутрішньо переміщених осіб засобами волонтерської діяльності» присвячений аналізу форм та методів надання соціальної підтримки студентській молоді з числа внутрішньо переміщених осіб. Розглянуто приклади реалізації волонтерських програм та ініціатив, які мають на меті соціальну інтеграцію та адаптацію внутрішньо переміщеної молоді в новому середовищі.

У третьому розділі «Емпіричне дослідження впливу волонтерської діяльності на соціальну підтримку молоді» подано методологію, організацію та хід дослідження. Проаналізовано та інтерпретовано отримані результати, а також сформульовано рекомендації щодо вдосконалення волонтерської діяльності як ефективного механізму соціальної підтримки.

Ключові слова: соціальна підтримка, студентська молодь, внутрішньо-переміщені особи, волонтерська діяльність, адаптація, волонтерські ініціативи.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ З ЧИСЛА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЗАСОБАМИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	8
1.1. Поняття та сутність соціальної підтримки молоді в умовах сучасного суспільства.....	8
1.2. Волонтерська діяльність як інструмент соціальної підтримки молоді.....	11
1.3. Нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні.....	15
1.4. Основні напрями волонтерської діяльності, спрямованої на підтримку молоді.....	21
<i>Висновки до першого розділу</i>	26
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ МОЛОДІ З ЧИСЛА ВНУТРІШНЬО-ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЗАСОБАМИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	28
2.1. Форми та методи соціальної підтримки молоді з числа внутрішньо переміщених осіб.....	28
2.2. Реалізація волонтерських програм соціальної підтримки молоді.....	31
<i>Висновки до другого розділу</i>	37
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СОЦІАЛЬНУ ПІДТРИМКУ МОЛОДІ	38
3.1. Методологія та організація дослідження.....	38
3.2. Аналіз та інтерпретація результатів емпіричного дослідження.....	40
3.3. Розробити рекомендації щодо покращення соціальної підтримки засобами волонтерської діяльності.....	61
<i>Висновки до третього розділу</i>	65
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	73

ВСТУП

Актуальність досліджуваної теми. Внаслідок війни, що триває з 2014 року, та особливо після повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації в 2022, значна частина української молоді була змушена залишити свої домівки та переміститися в інші регіони нашої держави, зокрема з метою продовження чи початку навчання у закладах вищої освіти. Студентська молодь з числа внутрішньо переміщених осіб зіткнулася з численними соціальними, матеріальними та психологічними викликами, що ускладнює їх інтеграцію в нове середовище та повноцінне залучення до студентського життя.

З огляду на вищевикладене, особливого значення набуває організація ефективної соціальної підтримки цієї категорії молоді. Важливу роль у цьому процесі відіграє волонтерська діяльність, яка в сучасних умовах виконує не лише функцію безпосередньої допомоги, а й виступає інструментом соціальної інтеграції, взаємопідтримки, формування нових соціальних зв'язків та розвитку громадянської активності. Волонтерство в студентському середовищі також є фактором консолідації академічної спільноти, що є вкрай важливим в умовах кризи та невизначеності.

Актуальність проблематики соціальної підтримки студентської молоді, зокрема внутрішньо переміщеної, знаходить своє відображення в наукових дослідженнях багатьох авторів. С. Кобб одним із перших запропонував концепцію соціальної підтримки як чинника психоемоційного благополуччя особистості. Дж. Хаус виокремив її основні форми: емоційну, інформаційну, інструментальну та оціночну, що мають важливе значення в умовах соціальної вразливості. В українському науковому дискурсі Д. Нагорна, аналізуючи комунікаційно-рекрутинговий підхід, вказує на можливість ефективного залучення молоді до волонтерства через спеціальні технології мотивації. Водночас С. Петренко досліджує зв'язок участі у волонтерських ініціативах та розвитком психологічної резиліентності як чинника адаптації в нових умовах.

Праці цих дослідників створюють наукове підґрунтя для розуміння

волонтерської діяльності як інструменту соціальної підтримки, що особливо важливо в контексті роботи з внутрішньо переміщеною студентською молоддю.

Попри зростання ролі волонтерської діяльності в суспільстві, питання її ефективного залучення до процесів соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб залишається недостатньо дослідженим у науковій літературі, що зумовлює необхідність ґрунтовного аналізу теоретичних засад, методичних підходів та практичного досвіду волонтерської підтримки зазначеної соціальної групи, що й визначає актуальність теми нашої кваліфікаційної роботи.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність волонтерської діяльності як засобу соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо-переміщених осіб.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання наступних **завдань**:

- проаналізувати теоретичні засади соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо-переміщених осіб засобами волонтерської діяльності;
- охарактеризувати форми та методи соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб засобами волонтерської діяльності;
- здійснити емпіричне дослідження впливу волонтерської діяльності на соціальну підтримку молоді;
- розробити рекомендації щодо покращення соціальної підтримки засобами волонтерської діяльності.

Об’єкт дослідження – соціальна підтримка студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб.

Предмет дослідження – волонтерська діяльність як засіб соціальної підтримки студентів з числа внутрішньо переміщених осіб.

Вирішення поставлених завдань зумовило вибір **методів** дослідження. У роботі застосовувались: аналіз наукової літератури, порівняння, анкетування,

систематизація даних та узагальнення результатів.

Практична значущість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані в діяльності установ та організацій, які залучені до підтримки студентської молоді, зокрема внутрішньо переміщених осіб. Отримані емпіричні дані сприяють поглибленому розумінню специфічних потреб цієї соціальної групи та можуть слугувати підґрунтям для розробки та впровадження ефективних механізмів соціальної підтримки із залученням волонтерських ресурсів.

Апробація результатів бакалаврського дослідження. Основні теоретичні положення, висновки та практичні результати дослідження обговорювалися та доповідалися на IX Міжнародній науково-практичній конференції «Роль молоді у розвитку АПК України» (м. Київ, 15-16 квітня 2025 року) та опубліковано тези «Соціальна підтримка студентської молоді з числа внутрішньо-переміщених осіб засобами волонтерської діяльності».

Структура роботи. Бакалаврська робота складається з вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків до розділів, загального висновку, списку використаної літератури та додатка. Загальний обсяг – 77 сторінок, із них основного тексту 60 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ З ЧИСЛА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЗАСОБАМИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Поняття та сутність соціальної підтримки молоді в умовах сучасного суспільства

Актуальні виклики сучасного суспільства, зокрема військові дії, що спричинили масове внутрішнє переміщення населення в Україні, значно загострили соціальні проблеми молодіжного середовища. Студентська молодь з числа внутрішньо переміщених осіб є вразливою соціальною групою, яка проходить не лише типовий віковий процес соціалізації та становлення, але й додаткові труднощі, пов'язані з новими умовами. У зв'язку з цим особливого значення набуває соціальна підтримка як механізм допомоги, що може пом'якшити негативні наслідки переміщення, забезпечити відчуття захищеності та сприяти збереженню соціальної активності студентів у новому середовищі.

У сучасних соціокультурних умовах актуалізується потреба в чіткому визначенні поняття та змісту соціальної підтримки, що надається молоді. Одним із перших науковців, хто системно проаналізував вплив соціальної взаємодії на психоемоційний стан особистості, був С. Кобб. У своєму класичному дослідженні він трактував соціальну підтримку як інформацію, яка сприяє формуванню в людини переконання, що про неї піклуються, її люблять, поважають і вона є частиною мережі взаємних зобов'язань [49].

Підхід, запропонований С. Коббом, став основою для численних досліджень, у яких соціальна підтримка розглядається не лише як реакція на конкретні потреби, а й як активний ресурс підтримки психічного здоров'я та загального благополуччя особистості. У контексті молодіжного середовища, особливо серед студентів з числа внутрішньо переміщених осіб, ця концепція набуває особливої актуальності. Порушення звичних соціальних зв'язків і

втрата сприятливого середовища є значними стресорами, які ускладнюють процес адаптації та соціального функціонування.

Поглиблення теоретичного розуміння феномену соціальної підтримки стало можливим завдяки дослідженням Дж. Хауса, який виділив чотири основні форми соціальної підтримки: емоційну, інформаційну, інструментальну та оціночну. На думку вченого, кожен із цих компонентів відіграє ключову роль у подоланні стресових ситуацій і забезпечує різні аспекти підтримки особистості в умовах психологічного та соціального стресу [48].

З метою наочного узагальнення ключових форм соціальної підтримки, що були виокремлені у дослідженнях Дж. Хауса, доцільним є подання відповідної типології у табличному форматі [48].

Таблиця 1.1.

Типи соціальної підтримки за Дж. Хаусом

Тип підтримки	Характеристика
Емоційна (Emotional support)	Вираження турботи, співчуття, любові, довіри та прийняття.
Інформаційна (Informational support)	Надання порад, інструкцій, рекомендацій або інформації, що допомагає вирішити проблему
Інструментальна (Instrumental support)	Практична допомога, така як фінансова підтримка, допомога з транспортом або іншими ресурсами.
Оціночна (Appraisal support)	Надання зворотного зв'язку, що допомагає особі оцінити себе або ситуацію, в якій вона перебуває.

Типологія соціальної підтримки, запропонована Дж. Хаусом, знайшла

широке застосування у дослідженнях, присвячених вивченню підтримки молоді, зокрема в контексті ситуацій соціальної вразливості. Вона має важливе значення для глибшого розуміння потреб молодих людей, особливо у випадках вимушеного переміщення, а також для розробки ефективних механізмів соціальної допомоги в сучасних умовах [48].

Кожна з форм соціальної підтримки відіграє особливу роль у житті внутрішньо переміщеної студентської молоді, оскільки відповідає на різні, але взаємопов'язані потреби, які виникають у цієї категорії молоді.

Зокрема, емоційна підтримка є ключовою для стабілізації психоемоційного стану молодої людини, яка опинилася в новому соціальному середовищі без звичного кола спілкування. Інформаційна підтримка забезпечує орієнтацію в нових життєвих обставинах і сприяє отриманню знань, необхідних для вирішення побутових, навчальних, соціальних і правових питань. Інструментальна підтримка полягає у наданні матеріальних ресурсів або послуг, що є критично важливими для задоволення базових потреб повсякденного життя молоді. Оціночна підтримка включає надання конструктивного зворотного зв'язку, що допомагає особистості адекватно оцінити власні можливості, внутрішні ресурси та перспективи розвитку [48].

Отже, сутність соціальної підтримки полягає в задоволенні базових, інформаційних, емоційних та оціночних потреб особистості, що особливо важливо для молоді, яка зазнала внутрішнього переміщення. Поінформованість про різні види соціальної підтримки сприяє глибшому розумінню становища таких молодих людей у новому соціальному середовищі та формуванню ефективних стратегій їх соціалізації та адаптації.

Згідно з визначенням, наведеним у «Словнику із соціальної політики» під редакцією Т. Семигіної, «соціальна підтримка – це спеціальні заходи держави, спрямовані на забезпечення умов, достатніх для існування окремих соціальних груп, сімей, індивідів, які відчувають труднощі у виконанні певних функцій у процесі своєї життєдіяльності» [39, с. 179].

У контексті студентської молоді, яка вимушено змінила місце

проживання, соціальна підтримка відіграє ключову роль не лише в подоланні труднощів, зумовлених процесом переміщення, а й у забезпеченні адаптації, продовженні навчання та реалізації особистісного потенціалу в нових соціокультурних умовах.

Як соціальна категорія, соціальна підтримка розглядається як система відносин, спрямованих на перерозподіл національного доходу з метою гарантування встановлених соціальних стандартів життя кожному індивіду в умовах соціальних ризиків [5, с. 80].

У психологічному дискурсі соціальна підтримка трактується як «складне, багатогранне явище, що охоплює різні форми допомоги, яку особистість отримує від свого соціального оточення». Це поняття досліджується з міждисциплінарних позицій та включає як емоційну, так і інструментальну підтримку, яка сприяє зміцненню психологічної стійкості та соціального функціонування особистості [37].

Отже, соціальна підтримка молоді в сучасному суспільстві вважається незамінним ресурсом для забезпечення її адаптації, розвитку та подолання життєвих труднощів, особливо в умовах нестабільності та соціальної вразливості. Розуміння її сутності дозволяє не лише окреслити потреби молоді, а й створити цілісну систему взаємодії між особистістю, громадою та інституціями, спрямовану на підвищення рівня соціального благополуччя підростаючого покоління.

1.2. Волонтерська діяльність як інструмент соціальної підтримки молоді

Після 2014 року, а особливо в умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році, волонтерська діяльність набула особливої значущості як ефективний інструмент соціальної підтримки. Цей процес став ключовим у зміцненні соціальної згуртованості, особливо серед молоді, зокрема студентів з числа внутрішньо переміщених осіб. Волонтерство не лише допомагає

вирішувати актуальні соціальні проблеми, а й сприяє інтеграції молоді в активне громадське життя. У зв'язку з цим важливо розглядати волонтерство як соціальне явище крізь призму відповідної концепції – як цілісну систему ідей, що визначає принципи, цілі та механізми дії. Різні підходи до вивчення цього феномену дозволяють провести комплексний аналіз його впливу на формування соціального капіталу молоді та її адаптивних ресурсів.

Концепція соціального капіталу розглядає волонтерську діяльність як процес накопичення й розподілу ресурсів через мережі довіри. Як зазначають у своїх дослідженнях М. Токар та Ф. Шандор, «соціальний капітал формується через довіру та взаємодію індивідів у мережах спільності, відкриваючи доступ до колективних ресурсів та сприяючи консолідації суспільства» [41, с. 23].

Таким чином, волонтерські об'єкти постають передусім як спільноти довіри, а не лише як інструменти розподілу допомоги. Через такі мережі учасники отримують можливість:

- 1) обмінюватися важливою інформацією (наприклад, щодо житла, пільг, доступних послуг);
- 2) акумулювати спільні ресурси (гуманітарну допомогу, фінансову підтримку тощо);
- 3) надавати емоційну підтримку один одному, знижуючи відчуття ізоляції та тривоги.

Таким чином, концепція соціального капіталу демонструє, що волонтерська діяльність виходить за межі одноразових акцій. Вона сприяє формуванню стійких мереж, які забезпечують молодь – зокрема, студентів з числа внутрішньо переміщених осіб – не лише матеріальними, а й соціально-психологічними ресурсами.

Як зазначає науковиця І. Гусарова, соціальна підтримка полягає у наданні емоційної допомоги, передачі необхідної інформації, матеріальній підтримці, що у сукупності сприяє зниженню рівня стресу, підвищенню рівня резильєнтності особистості та покращенню адаптаційних можливостей людини в умовах кризових ситуацій [7, с. 42].

В контексті підтримки внутрішньо переміщених студентів ця теорія набуває особливої актуальності, оскільки вони зіштовхуються не лише з матеріальними труднощами, а й із високим рівнем емоційного напруження, невизначеністю майбутнього та порушенням соціальних зв'язків і психологічним стресом.

Концепція активного громадянства розглядає волонтерство як один із важливих чинників розвитку громадянської позиції серед молоді. Як зазначає О. Іванченко: «волонтерська діяльність сприяє формуванню у молоді почуття громадянської відповідальності, соціальної активності та готовності брати участь у вирішенні суспільно важливих проблем» [17, с. 104].

Волонтерська діяльність у межах концепції активного громадянства виконує подвійну функцію. З одного боку, вона сприяє особистісному розвитку молоді, формуючи у них відповідальність, готовність до соціальної взаємодії та активної участі. З іншого боку, волонтерство виступає важливим інструментом соціальної підтримки для студентської молоді, особливо внутрішньо переміщених осіб.

Участь молоді з числа внутрішньо переміщених осіб, у волонтерських проектах відіграє важливу роль у процесі соціальної адаптації та інтеграції в нові соціокультурні умови. Залучення до спільної корисної діяльності сприяє відновленню почуття соціальної включеності, розширенню кола соціальних контактів, а також відкриває нові можливості для самореалізації, що особливо важливо в умовах вимушеної зміни місця проживання, в супроводі втрат, невизначеності та емоційного стресу. Волонтерство стає не лише засобом допомоги іншим, але й ресурсом для подолання власних психологічних та соціальних викликів.

У цьому контексті доцільно звернутися до теорії резилієнтності, яка дозволяє інтерпретувати волонтерську діяльність як чинник розвитку психологічної стійкості молоді. Резилієнтність (від англ. *resilience*) трактується як вроджена, але динамічна властивість особистості, що виявляється в здатності конструктивно долати труднощі, адаптуватися до змін і відновлюватися після

стресових ситуацій. Незважаючи на її часткову біологічну зумовленість, численні дослідження підтверджують можливість розвитку резиліентності впродовж життя, зокрема завдяки включенню до підтримуючих соціальних мереж та участі в активних формах громадської діяльності [33].

Психологічна резиліентність охоплює низку основних компонентів: емоційну стійкість, здатність раціонального і конструктивного вирішення проблем, позитивне ставлення до майбутнього (оптимізм), розвиток соціальної підтримки, а також внутрішню мотивацію до подолання труднощів. Ці характеристики формуються або зміцнюються в процесі волонтерської участі. Як зазначає С. Петренко, «участь у волонтерських проектах сприяє формуванню навичок подолання стресових ситуацій, адаптивності та здатності до конструктивного вирішення життєвих проблем» [28, с. 128].

Таким чином, волонтерство постає не лише як форма соціальної підтримки, а й як ефективний механізм розвитку стійкості особистості в умовах соціальних криз. Для молоді з числа внутрішньо переміщених осіб цей аспект особливо важливий, оскільки резиліентність є ключовим ресурсом у подоланні психологічних наслідків втрати звичного середовища, порушення соціальних зв'язків та необхідності адаптації до нових умов. Участь у волонтерських ініціативах не лише компенсує дефіцит соціального капіталу, але й сприяє формуванню відчуття контролю над власним життям, що є визначальним фактором у процесі подолання стресу та відновлення внутрішньої рівноваги.

Окремим новітнім підходом до розуміння волонтерської діяльності як інструменту соціальної підтримки молоді є комунікаційно-рекрутинговий підхід.

Автор статті «Технології залучення молоді до волонтерської діяльності в Україні» Д. Нагорна ґрунтовно аналізує процес залучення молоді до волонтерської діяльності як окрему соціальну технологію. У своїй роботі вона визначає послідовні етапи рекрутингу волонтерів, розглядає механізми мотивації та комунікації, а також наводить приклад успішного впровадження такої технології на основі програми «Будуємо Україну разом». Вона наголошує,

що ефективно залучення молоді до волонтерської діяльності сприяє не лише розвитку громад, а й особистісному становленню молоді, формуванню в них громадянської активності, відповідальності та почуття соціальної включеності [21, с. 346].

Такий підхід демонструє, що соціальна підтримка молоді може реалізуватися не лише через традиційні концепції та підходи, а й через створення умов для активної участі у суспільному житті, особливо, коли це стосується студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб.

Тож, волонтерська діяльність виступає ефективним інструментом соціальної підтримки молоді, зокрема студентів із числа внутрішньо переміщених осіб, адже поєднує в собі елементи емоційної, інформаційної та матеріальної допомоги, сприяє формуванню соціального капіталу, розвитку громадянської активності та психологічної резиліентності. Залучення до волонтерських ініціатив дозволяє молоді не лише адаптуватися до нових умов та долати кризові ситуації, а й знаходити простір для самореалізації та відновлення відчуття включеності у суспільство.

1.3. Нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні

Одним із важливих аспектів розвитку волонтерства є його нормативно-правове забезпечення, яке визначає правовий статус волонтерів, організаційні принципи їхньої діяльності та механізми взаємодії з державними структурами. В Україні формування законодавчої бази у цій сфері відбувалося поступово, у відповідь на зростання ролі волонтерства в суспільному житті, особливо в кризових ситуаціях.

Одним із перших інституційних проявів волонтерського руху в Україні стала діяльність служби «Телефон довіри», заснованої у 1992 році, яка діяла функціонувала виключно на засадах добровільності [43]. Зазначений період ознаменувався загальним зростанням громадянської активності, що

супроводжувало процеси становлення формування демократичних інститутів та громадянського суспільства. У зв'язку з цим волонтерство стало однією з основних форм громадської самоорганізації, що з часом потребувало належного нормативного регулювання.

Реакція держави на зростання ролі волонтерства поступово знайшла відображення в багатьох офіційних документах. Зокрема, у 2001 році вийшло Розпорядження Президента України «Про організацію в Україні в 2001 році Міжнародного року волонтера» від 22.03.2001 № 67/2001-рп [34], яким було передбачено створення Координаційної ради та впровадження заходів на підтримку волонтерської діяльності. Подальшим кроком стало ухвалення у 2011 році Закону України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 № 3236-VI [12], який закріпив основні засади, права та обов'язки волонтерів, а також механізми взаємодії між державою та громадськими ініціативами.

Зміни до законодавства, ухвалені після 2014 року та в умовах повномасштабної війни 2022 року, засвідчили зростання значущості волонтерства в системі національної безпеки, соціального захисту та гуманітарної підтримки, розширивши правове поле для діяльності волонтерів у надзвичайних обставинах.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про волонтерську діяльність» волонтерська діяльність визначається як «добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги». У свою чергу під волонтерською допомогою розуміють «роботи та послуги, що безоплатно виконуються і надаються волонтерами». Закон також підкреслює, що волонтерська діяльність є однією з форм благодійної діяльності [12].

Наведені вище визначення демонструють, що волонтерство – це свідомий та добровільний вибір людина займатися суспільно корисною діяльністю. Цей вид діяльності відображає високий рівень громадянської свідомості та прагнення до взаємодопомоги, особливо в умовах соціальної нестабільності. Найбільше це проявляється у прагненні підтримати соціально незахищені

категорії населення, зокрема студентську молодь, яка належить до числа внутрішньо переміщених осіб.

Окремої уваги заслуговує принцип неприбутковості, який тісно пов'язаний із добровільністю волонтерської праці, але водночас має ширше значення. Йдеться про те, що організація волонтерської допомоги не повинна бути способом отримання матеріальних благ, а вся діяльність має бути спрямована виключно на досягнення суспільно корисних цілей. У контексті допомоги ВПО це означає, що жоден елемент волонтерського проєкту не повинен використовуватися для фінансового збагачення учасників, а залучені ресурси мають використовуватися прозоро та виключно за призначенням.

Волонтерська діяльність у межах чинного законодавства базується на низці ключових принципів: законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності, неприбутковості [12].

Зокрема, принцип законності означає, що вся волонтерська активність має здійснюватися в межах правового поля, що забезпечує як правовий захист волонтерів, так і гарантії для осіб, які отримують допомогу. Це особливо актуально у випадку підтримки студентів з числа внутрішньо переміщених осіб, адже належне правове регулювання не лише сприяє ефективності волонтерських ініціатив, а й дозволяє врахувати специфічні потреби цієї вразливої категорії населення.

Принцип гуманності, що застосовується в контексті роботи з внутрішньо переміщеною молоддю, включає прояв емпатії, чуйності до індивідуальних потреб, поваги до людської гідності та створення сприятливої атмосфери підтримки та розуміння. Цей принцип особливо важливий, враховуючи травматичний досвід, який часто супроводжує переміщення, втрату звичного оточення та необхідність адаптації до нових умов.

Принцип рівності у волонтерстві передбачає забезпечення недискримінаційного доступу до всіх учасників процесу – як волонтерів, так і бенефіціарів – незалежно від їх статі, віку, расового чи етнічного походження, релігійних переконань, соціального статусу чи інших характеристик. У

контексті підтримки внутрішньо переміщеної молоді цей принцип означає, що всі мають рівний доступ до волонтерських ресурсів і програм, а оцінка їхніх потреб має ґрунтуватися виключно на об'єктивних критеріях, а не на упередженнях чи стереотипах.

Принцип добровільності підкреслює, що волонтерство – це виключно вільний вибір людини, що виключає будь-які форми примусу. У сфері підтримки студентів з числа внутрішньо переміщених осіб цей принцип застосовується як у праві волонтерів самостійно визначати свою участь у відповідних ініціативах, так і у праві отримувачів допомоги вільно приймати чи відмовлятися від неї. Такий підхід забезпечує збереження автономії обох сторін та сприяє формуванню партнерських, а не патерналістських відносин у рамках взаємодії волонтерів.

Принцип безоплатності є одним із фундаментальних принципів волонтерства та полягає в тому, що волонтери надають допомогу, не очікуючи матеріальної винагороди чи будь-якої іншої форми прибутку. У контексті надання підтримки внутрішньо переміщеним молоді це означає, що всі дії, спрямовані на задоволення її потреб, повинні здійснюватися виключно на добровільній основі та не можуть використовуватися як засіб отримання фінансової чи іншої вигоди від організацій чи окремих осіб. Дотримання цього принципу є гарантією прозорості, етичності та довіри до системи волонтерської допомоги, а також слугує важливим механізмом запобігання зловживанням та комерціалізації діяльності, що має суспільно значущу мету.

Тому наведені вищезазначені принципи не лише визначають сутність волонтерської діяльності на законодавчому рівні, а й є визначальними для розуміння сутності волонтерства як соціально відповідальної ініціативи.

Таким чином, нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні формує комплексну правову базу, яка охоплює як національний, так і міжнародний рівні. У цьому контексті важливо не лише визначити загальні принципи волонтерства, а й конкретизувати механізми реалізації цих принципів на практиці, зокрема через діяльність державних

органів, волонтерських організацій та окремих громадян.

Важливим елементом цього законодавчого поля є визначення статусу волонтера. Відповідно до статті 7 Закону України «Про волонтерську діяльність» волонтер є «фізичною особою, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги» [12]. Це визначення закріплює основоположну характеристику волонтерської діяльності як свідомого, безкорисливого та провomisного вияву громадянської активності.

Таким чином, Закон України «Про волонтерську діяльність» є центральним елементом нормативно-правового забезпечення волонтерства в Україні, визначаючи основні засади, серед яких є і підтримку внутрішньо переміщених осіб.

Особливу роль у підтримці внутрішньо переміщених осіб відіграє Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 № 1706-VII [14]. Спираючись на текст Закону, який чітко визначає, хто вважається внутрішньо переміщеною особою, що є ключовим для визначення кола осіб, на яких поширюється дія цього Закону та на яких може бути спрямована волонтерська діяльність, важливо звернути увагу на ключове положення статті 1 Закону, у якому наводиться визначення внутрішньо переміщеної особи.

Згідно з цією статтею, внутрішньо переміщеною особою є «громадянин України, іноземець чи особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змушені були залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушення прав людини та надзвичайних ситуацій природного або природного характеру» [14].

Наведене визначення окреслює правовий статус внутрішньо переміщеної особи, підкреслюючи, що він не обмежується лише громадянами України, а поширюється на іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах

перебувають на території України та мають право на постійне проживання в ній. Ключовим елементом цього визначення є вимушений характер переміщення, спричинений обставинами, які становлять загрозу життю, здоров'ю чи безпеці особи.

До нормативно-правової бази, що має безпосереднє значення для регулювання волонтерської діяльності в Україні, слід також віднести Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI [13], який встановлює правові засади створення, реєстрації та функціонування громадських об'єднань на території України. Відповідно до статті 1 цього Закону «громадське об'єднання» – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права, створене з метою реалізації та захисту прав і свобод людини, а також задоволення суспільних інтересів, економічних, соціальних, культурних, екологічних тощо [13].

Зазначене положення набуває особливого значення в контексті волонтерства, оскільки переважна більшість волонтерських ініціатив реалізується саме через відповідні громадські об'єднання, які виступають організаційною платформою для мобілізації ресурсів, координації дій та легітимізації волонтерської діяльності в межах чинного правового поля.

Важливу роль у формуванні та деталізації нормативно-правового середовища волонтерської діяльності відіграють нормативно-правові акти, зокрема постанови Кабінету Міністрів України, а також нормативно-організаційні ініціативи Міністерства соціальної політики України, яке виступає ключовим координатором реалізації державної політики у сфері волонтерської діяльності.

Зокрема, значущим документом у цій сфері є Постанова Кабінету Міністрів України, якою затверджено «Порядок надання волонтерської допомоги за окремими напрямками волонтерської діяльності» від 05.08.2015 № 556 [27]. У зазначеному акті чітко визначено алгоритм залучення волонтерів до діяльності організацій, який включає такі етапи: оцінка потреби у волонтерах; встановлення критеріїв їх відбору; оголошення конкурсу; проведення співбесід;

укладання відповідних договорів; а також здійснення первинної підготовки волонтерів через інструктаж або навчання [27].

Таким чином, поступове формування нормативно-правової бази у сфері волонтерської діяльності забезпечило основи для впорядкування та підтримки волонтерської діяльності на різних рівнях. Однак реалії воєнного часу зумовили потребу в подальшій трансформації цього правового поля.

Повномасштабна війна, яка триває в Україні з 2022 року, кардинально змінила контекст волонтерської діяльності. У нових реаліях вона набула стратегічного значення. У відповідь на ці зміни, законодавча база була актуалізована, зокрема прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо волонтерської діяльності», який передбачає специфіку волонтерської діяльності під час воєнного стану та посилює правовий захист волонтерів [11].

Таким чином, нормативно-правова база волонтерства в Україні є багаторівневою та включає як національне законодавство, так і міжнародні договори, які взаємодіють у сфері регулювання цієї діяльності. Створення та вдосконалення правових норм забезпечує належну організацію волонтерства, визначаючи її принципи, права та обов'язки волонтерів. Оновлення законодавства, зокрема в умовах воєнного стану, є важливим кроком у забезпеченні ефективної підтримки волонтерських ініціатив, які набули стратегічного значення для національної безпеки та соціального захисту громадян.

1.4. Основні напрями волонтерської діяльності, спрямованої на підтримку молоді

Волонтерська діяльність є важливим інструментом підтримки молоді, зокрема в умовах соціальних та економічних викликів. Основні напрями волонтерської діяльності, спрямовані на підтримку молоді, можна визначити, виходячи з положень Закону України «Про волонтерську діяльність» [12],

зокрема, враховуючи специфічні потреби молоді, особливо внутрішньо переміщених осіб, в умовах сучасних соціальних та економічних викликів. До основних напрямків, що відповідають потребам молоді, можна віднести: психологічну підтримку; підтримка у сфері освіти; соціально-правову допомогу; професійну орієнтацію сприяння працевлаштуванню; розвиток фізичної культури і спорту; організацію культурно-освітнього дозвілля; популяризацію волонтерства серед молоді та залучення її до нього.

Деталізуючи кожен із зазначених напрямів, звернемося до законодавчих положень та прикладів практичної реалізації волонтерських ініціатив, спрямованих на підтримку молоді, зокрема внутрішньо переміщеної. Відповідно до частини третьої статті 1 Закону України «Про волонтерську діяльність» «надання волонтерської допомоги з метою підтримки осіб, які потребують соціальної реабілітації, осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах» [12].

Психоемоційне здоров'я молодих людей, які пережили травматичні події, зокрема вимушене переміщення, є надзвичайно вразливим. Згідно з законом, така молодь належить до категорії осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, а отже мають право на психологічну волонтерську допомогу.

У контексті цих потреб сучасні дослідження волонтерської діяльності та звіти міжнародних організацій підтверджують важливість психологічної підтримки. Зокрема, згідно з аналітичним звітом UNICEF «Needs Assessment of Internally Displaced Youth In Ukraine» («Оцінка потреб внутрішньо переміщеної молоді в Україні»), основними потребами студентської молоді ВПО є доступ до якісної освіти, психологічна допомога, забезпечення житлом, працевлаштування, а також інформування щодо соціальних прав та можливостей [50].

Вищезазначений звіт акцентує увагу на критичній ролі волонтерських програм, які надають молоді з числа внутрішньо переміщених осіб необхідні ресурси для освіти, психологічної підтримки та вирішення житлових питань. Актуальність цього дослідження полягає в тому, що воно дає об'єктивну оцінку

реальних потреб молоді, що постраждала від наслідків війни. Отримані дані є важливою основою для подальшого удосконалення волонтерських ініціатив та сприяння їх адаптації до специфічних потреб цієї категорії людей. Таким чином, цей звіт не лише відображає існуючі потреби, а й слугує орієнтиром для розробки ефективних програм, що забезпечать комплексну підтримку молоді в умовах кризових ситуаціях.

Долучення молоді до волонтерської діяльності виступає потужним ресурсом психологічної підтримки та сприяє соціальній адаптації в новому середовищі. Волонтерські ініціативи пропонують молодим людям, які пережили травматичні події війни та вимушеного переміщення, можливість брати участь у спільних проектах, отримувати індивідуальні та групові консультації, проходити тренінги з розвитку емоційної стійкості. Завдяки активній участі у волонтерстві молоді люди налагоджує соціальні зв'язки, знаходять підтримку, відновлює внутрішній ресурс та поступово інтегрується в нову громаду .

Цю думку яскраво ілюструє розповідь волонтера з ГО «ШЕЛТЕР+»: «Я навчалася в Бахмуті, навчалася, спілкувалася – моє життя було таким насиченим. Коли війна все це забрала, я відчула порожнечу в душі. ШЕЛТЕР+ ніби знову наповнив моє життя. Здається, я знову почала відчувати себе живою» – Валерія Федій. [46].

Також у частині третій статті статті 1 вищезазначеного Закону – «сприяння проведенню заходів загальнодержавного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією спортивних, культурних, молодіжних та інших видовищно-масових заходів» [12];

Цей напрям включає волонтерську участь в організації спортивних заходів, змагань, тренувань, спортивно-оздоровчих таборів, а також культурно-мистецьких заходів – фестивалів, кінопоказів, виставок. Реалізація таких ініціатив створює умови для розвитку фізичної культури і спорту серед молоді, водночас забезпечує її культурно-пізнавальне дозвілля.

ГО «ШЕЛТЕР+», що діє в місті Кривий Ріг, активно підтримує внутрішньо переміщених осіб, зокрема молодь та дітей, шляхом реалізації освітніх,

гуманітарних, культурних та психологічних програм. Організація є прикладом ефективною підтримки внутрішньо переміщеної молоді через волонтерську діяльність. Його діяльність здійснюється за підтримки міжнародних партнерів, зокрема Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) [20].

Іншим прикладом є платформа «Спільно» ЮНІСЕФ, яка з 2022 року організовує простори підтримки. Платформа стала своєрідною «швидкою допомогою» для тих, хто вимушено залишив свої домівки через військові дії та потребує негайної підтримки в новій громаді. Учасникам надають інформацію про доступні ресурси допомоги, проводять адаптаційні та мотиваційні заходи, що сприяє їхній інтеграції та відновленню [29].

Особливу увагу заслуговують історії молоді, які, переживши переслідування на окупованій території, змушені були шукати підтримки в нових громадах. Прикладом є 19-річний Артур Ярошевський, громадський активіст з міста Приморськ. Через свою проукраїнську позицію Артур провів п'ять діб у полоні та був змушений покинути рідне місто разом із родиною. Після переїзду на Львівщину, він отримав гуманітарну допомогу, зареєструвався як внутрішньо переміщена особа та продовжив розвиватися у сфері молодіжної політики, долучаючись до місцевих тренінгів та заходів [47].

Як зазначалося вище, одним із важливих напрямків волонтерської діяльності, орієнтованої на підтримку молоді, виступає підтримка у сфері освіти. Автор М. Жінчин, «волонтерство відкриває перед внутрішньо переміщеними особами нові можливості для розвитку, соціальної інтеграції та особистісного зростання», що особливо актуально для молоді, яка перебуває у складних життєвих обставинах. Освітні волонтерські ініціативи сприяють не лише набуттю нових знань та компетентностей, а й полегшують процес соціалізації та професійного самовизначення студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб [10, 32 с.].

Відповідно до закону, волонтери можуть бути залучені до організації молодіжних та просвітницьких заходів.

Яскравим прикладом такої ініціативи є проєкт «Школи волонтерства»,

який реалізує Українська Волонтерська Служба. Школа волонтерства – це дводенна навчальна програма для тих, хто прагне знайти свій шлях у волонтерстві та стати частиною волонтерської спільноти свого населеного пункту чи громади [45].

Згідно з законом – «надання волонтерської допомоги особам, які через свої фізичні та інші вади обмежені у здійсненні своїх прав і законних інтересів» [12];

Молодь, яка документи або житло, потребує юридичної допомоги. Волонтери можуть супроводжувати процеси відновлення документів, консультувати з правових питань, сприяти комунікації з державними органами, що суттєво допоможе в адаптації на новому місці.

Також «надання волонтерської допомоги для підтримки безробітних»[12]; Закон передбачає можливість надання волонтерської допомоги безробітним, що створює основу для реалізації ініціатив, спрямованих на працевлаштування молоді. Згідно з цим, волонтери можуть проводити профорієнтаційні заходи, організовувати цікаві зустрічі, допомагати у пошуку роботи. Для внутрішньо переміщеної молоді така допомога є дуже актуальною, оскільки вони змушені будувати професійне життя в нових соціальних умовах.

«органи державної влади та місцевого самоврядування, їх посадові особи забезпечують сприятливі умови для здійснення волонтерської діяльності, підвищення суспільного престижу такої діяльності та створюють передумов для її розвитку, підтримки та заохочення діяльності волонтерів в Україні» [12]; Такий підхід формує підґрунтя волонтерства серед молоді, стимулюючи її активну участь в суспільно значущих ініціативах.

Підсумовуючи, варто зазначити, що реалізація вищезазначених напрямів волонтерської діяльності дозволяє молоді, зокрема з числа внутрішньо переміщених осіб, швидше адаптуватися до нового середовища, набути необхідних навичок, отримати підтримку та всебічну допомогу.

Висновки до першого розділу

Поняття та сутність соціальної підтримки молоді в умовах сучасного суспільства розкривається як комплексне явище, що охоплює емоційну, інформаційну, інструментальну та оціночну допомогу. У контексті студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб вона постає як необхідний ресурс, що дозволяє мінімізувати наслідки втрати звичного соціального середовища, сприяє адаптації, збереженню психоемоційної стабільності та подальшому розвитку особистості. Соціальна підтримка виконує функцію стабілізуючого чинника, забезпечуючи відчуття безпеки, орієнтацію в нових умовах і мотивацію до інтеграції в нове соціальне середовище.

Волонтерство як інструмент соціальної підтримки молоді розглядається як ефективна форма реагування на соціальні виклики, що постали перед студентською молоддю з числа внутрішньо переміщених осіб. Волонтерські ініціативи сприяють об'єднанню в межах спільнот довіри, де здійснюється обмін інформацією, надається емоційна допомога та об'єднуються спільні ресурси. Участь у волонтерській діяльності знижує рівень тривожності, підтримує психоемоційний стан молоді, формує соціальні зв'язки та допомагає адаптуватися до нових умов. Волонтерство водночас виступає засобом розвитку громадянської активності, формування відповідальності та психологічної стійкості, що робить його невід'ємною складовою системи соціальної підтримки в умовах кризи.

Нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні формується як багаторівнева система, що охоплює закони, постанови та міжнародні документи. Центральне місце в ній займає Закон України «Про волонтерську діяльність», який визначає її основні принципи – добровільність, гуманність, безоплатність, рівність, законність та неприбутковість. Особливого значення набуває правове закріплення волонтерської допомоги внутрішньо переміщеним особам, зокрема молоді, що здійснюється також в межах Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

Порядок організації волонтерської діяльності конкретизується через підзаконні актами, зокрема постанови Кабінету Міністрів, які регламентують етапи залучення та підготовки волонтерів. Умови воєнного стану зумовили актуалізацію нормативної бази, спрямованої на посилення захисту волонтерів та підвищення ефективності їхньої діяльності.

Основними напрямками волонтерської діяльності, спрямованої на підтримку молоді, охоплюють психологічну підтримку, допомогу в освіті, соціально-правову допомогу, професійну орієнтацію та сприяння працевлаштуванню, розвиток фізичної культури та спорту, організацію культурно-освітнього дозвілля, а також популяризацію волонтерства серед молоді. Ці напрямки визначаються положеннями чинного законодавства та відповідають актуальним потребам молоді, зокрема внутрішньо переміщених осіб, сприяючи їхній адаптації, інтеграції в нове середовище та всебічному розвитку.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ МОЛОДІ З ЧИСЛА ВНУТРІШНЬО-ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЗАСОБАМИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Форми та методи соціальної підтримки молоді з числа внутрішньо переміщених осіб

Соціальна підтримка студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб є важливим елементом соціальної політики, оскільки ця категорія населення стикається з багатьма труднощами в адаптації до нових соціально-економічних умов. Форми та методи соціальної підтримки спрямовані на забезпечення молоді необхідними ресурсами для подолання труднощів, пов'язаних з переміщенням, та підтримку їхньої соціалізації. У цьому контексті волонтерство відіграє ключову роль, пропонуючи різноманітні програми та заходи, спрямовані на соціальну, психологічну, освітню, матеріальну та професійну підтримку. Підтримка внутрішньо переміщених студентів потребує використання різноманітних форм і методів допомоги, що стане предметом подальшого аналізу.

Однією з ключових форм соціальної підтримки є інституційна підтримка, яка здійснюється через програми та ініціативи державного фінансування. Вона забезпечує необхідну базу для стабільного функціонування та адаптації студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб у нових соціально-економічних умовах. Важливим кроком у цьому напрямі стало ухвалення постанови Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1544 «Деякі питання надання державної підтримки внутрішньо переміщеним особам» [26]. Виплати компенсацій здійснюється через Пенсійний фонд України у фіксованому розмірі 450 гривень на одну особу щомісяця. Передбачено, що компенсація надається безпосередньо особам, які розміщують ВПО й у гуртожитках закладів освіти й в орендованому житлі.

Зазначена вище Постанова також визначає чіткі вимоги до отримувачів допомоги та механізм перевірки даних, що має на меті запобігання зловживанням. Однією з новацій стало впровадження можливості подання заяв через вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду України, що значно спрощує доступ до отримання компенсації [30]. Водночас варто зазначити, що, незважаючи на позитивні зміни, запроваджений механізм компенсації потребує подальшого вдосконалення.

У контексті соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб важливою складовою є механізми матеріальної допомоги, зокрема компенсації витрат на тимчасове проживання ВПО. Одним із нововведень у системі державної підтримки стало провадження експериментального проекту з надання субсидій на оренду житла внутрішньо переміщеним особам, регламентованого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2024 року № 1225. Цей проект спрямований на тих ВПО, які самостійно орендують житло, і передбачає субсидії на оплату вартості найму житла для самих переселенців, а також компенсації для наймодавців житла за сплату податків і зборів, що створює додаткову підтримку в умовах соціальної адаптації молоді [30].

Важливо, щоб ці державні механізми супроводжувалися волонтерськими ініціативами, які сприятимуть ефективному користуванню субсидіями. Наприклад, волонтери можуть організовувати інформаційні кампанії та надавати консультації щодо процесу оформлення субсидій, а також допомагати студентській молоді з числа внутрішньо переміщених осіб знайти доступне житло. Крім того, волонтери можуть проводити тренінги та створювати інформаційні платформи, які пояснюють, як користуватися механізмами державної допомоги, а також надавати підтримку у питанні оформлення житла та оренди.

Така співпраця між державними структурами та волонтерськими організаціями дозволить зменшити фінансове навантаження на молодь з числа внутрішньо переміщених осіб, сприяючи їх успішній соціальній адаптації та

інтеграції в нове середовище.

Важливу роль у цьому процесі відіграють освітні пільги та гарантії, які надаються внутрішньо переміщеним особам під час вступу до закладів вищої освіти та в період навчання. У цьому контексті волонтерська діяльність може виступати важливим інструментом підтримки. Волонтери можуть допомогти з оформленням грантів, а також надати консультації щодо процесу вступу, заповнення необхідних заяв та збору документів.

Також волонтерські ініціативи можуть включати організацію інформаційних сесій та тренінгів для студентів, які не мали досвіду у використанні цифрових платформ, таких як, наприклад «Дія», адже це дозволить створити середовище, де внутрішньо переміщені особи отримують не лише фінансову підтримку, а й необхідні навички для ефективного користування освітніми можливостями.

Згідно з Порядком прийому на навчання для здобуття вищої освіти, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України, передбачено права осіб з числа внутрішньо переміщених на вступ за квотою-2, переведення на вакантні бюджетні місця, участь у конкурсному відборі на підставі вступних співбесід, можливість користування державними адресними пільгами, включаючи соціальні стипендії та пільгове житло [3]. Така підтримка сприяє збереженню права студентів ВПО на освіту в умовах вимушеного переміщення, забезпеченню рівні можливості для вступу та навчання.

Окрім державних механізмів підтримки, важливе місце займають форми волонтерської діяльності, які допомагають адаптувати студентів ВПО до нових реалій. Однією з таких форм є надання безкоштовних онлайн-консультацій, що здійснюються через платформи «Розкажи мені», «УкрЄдність» та «Mental Help». Такі ресурси надають емоційну підтримку та допомагають знизити рівень стресу у студентів, забезпечуючи професійну психологічну допомогу тим, хто пережив труднощі через зміну місця проживання та навчання [22; 23; 24].

Важливим ресурсом є освітні онлайн-платформи, що сприяють здобуттю нових знань та професійних навичок. Платформа Prometheus, наприклад,

пропонує онлайн-курси від провідних роботодавців України та університетів світу, стипендіальні програми, що відкривають можливості професійного зростання для студентів-ВПО. Використання таких платформ є частиною волонтерської діяльності, яка дає можливість отримати освіту, незважаючи на труднощі, викликані переміщенням [25].

Форми волонтерської підтримки, що включають освітні та психологічні ініціативи, ефективно доповнюють державні механізми та сприяють не лише матеріальному, а й емоційному благополуччю молоді з числа внутрішньо переміщених осіб, що забезпечує їх успішну соціальну адаптацію.

Отже, форми соціального супроводу студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб базуються на комплексному підході, який включає матеріальну, освітню та психологічну підтримку. Волонтерська діяльність є важливим методом, що доповнює державні механізми та сприяє успішній адаптації студентів до нових умов. Використання онлайн-платформ, надання субсидій, грантів та консультацій допомагають знизити соціальне напруження та підтримати молодь у складних життєвих ситуаціях.

2.2. Реалізація волонтерських програм соціальної підтримки молоді

В умовах соціальних викликів та нестабільності волонтерство набуває особливого значення як інструмент мобілізації суспільних ресурсів та підтримки молоді. Такі програми не лише сприяють формуванню активної громадянської позиції, а й створюють середовище для особистісного зростання, розвитку лідерських якостей та залучення молоді до вирішення нагальних проблем своїх громад. Ефективна реалізація волонтерських ініціатив можлива за умови поєднання мотивації учасників, якісної організацією та довіри з боку місцевих громад.

Однією з таких ініціатив є програма «Агенти Волонтерства» – тримісячна освітньо-практична програма для лідерів із прифронтових територій, що реалізується Українською Волонтерською Службою. Учасники та учасниці

програми мають можливість здобути знання, розвинути лідерські навички та реалізувати власні волонтерські проєкти у своїх громадах. Їхня діяльність спрямована на консолідацію зусиль однодумців для реалізації волонтерських ініціатив, організацію штабів допомоги, а також розроблення та впровадження локальних проєктів, орієнтованих на вирішення актуальних соціальних проблем. Вони відіграють важливу роль у розвитку волонтерської інфраструктури на місцях, здійснюючи менторський супровід новачків, сприяючи їхній адаптації та залученню до сталих форм громадської активності [32].

Результати реалізації цієї програми свідчать про її високу ефективність та широкий суспільний вплив. У межах цієї ініціативи було підготовлено 145 локальних координаторів і координаторок у 88 містах України, що забезпечило масштабне охоплення територіальних громад. У різних регіонах країни організовано понад 405 волонтерських активностей, спрямованих на реагування на нагальні потреби населення. Загалом за час період існування програми понад 200 000 осіб ознайомилися з можливостями волонтерської діяльності, а понад 10 000 громадян безпосередню долучилися до заходів, реалізованих Агентами Волонтерства [32].

Таким чином, результати програми «Агенти Волонтерства» доводять, що короткострокові програми, орієнтовані на розвиток лідерських якостей та волонтерської активності, мають значний потенціал для формування активного громадянського суспільства та сприяння соціальній згуртованості молоді, зокрема і тих, хто вимушено змінив місце проживання.

Ще однією знаковою ініціативою у сфері волонтерської підтримки молоді є проєкт «Будуємо Україну разом» (БУР), започаткований у 2014 році. Його головна мета полягає в об'єднанні молоді з різних регіонів України для спільної роботи над відновленням житлових будинків, громадських просторів та елементів інфраструктури, які постраждали внаслідок збройного конфлікту. Проєкт сприяє формуванню згуртованості, розвитку відповідальності та активної громадянської позиції серед молодих людей.

Організація «Будуємо Україну Разом» функціонує як громадська

ініціатива, що створює умови для залучення молоді до суспільно важливих процесів через волонтерську діяльність, одночасно надаючи учасникам можливості для особистісного та соціального зростання [2].

Важливим джерелом для оцінки результатів програми «Будуємо Україну разом» є її річний звіт за 2024 рік, у якому наведено статистичні дані за 10 років роботи. Зокрема, зазначається, що до проекту було залучено 9725 волонтерів і волонтерок, з яких 211 – іноземці. Програма охопила 163 громади таборів, організувала 215 громад БУРчиків та провела 668 акцій. Крім практичної допомоги, проект має виразний освітній компонент: 87 навчальних шкіл і тренінгів, 14 обмінів «ТамБУР», а також онлайн-курс «БУР Лаб», у якому зареєструвалося понад 8760 осіб [35].

Варто зазначити, що дана ініціатива може цілком розглядатися як форма соціальної підтримки молоді, зокрема студентів з числа внутрішньо переміщених осіб. Особливість БУР полягає в багатовимірному підході до волонтерства: фізична підтримка поєднується з емоційною, освітньою та соціальною взаємодією.

До прикладу, участь у волонтерських таборах БУР дає молоді можливість не лише реалізувати себе через корисну діяльність, а й відчутти підтримку, знайти нових друзів, долучитися до спільноти однодумців. Це особливо важливо для тих, хто змушений був покинути рідне місто і потребує опори.

Таким чином, «Будуємо Україну Разом» можна розглядати не лише як волонтерську ініціативу, а й як важливий інструмент соціальної підтримки молоді, який сприяє не лише фізичному відновленню громад, а й зміцненню психологічної стійкості, формуванню активної життєвої позиції та соціальної згуртованості учасників.

В умовах цифровізації волонтерська активність молоді поступово трансформується, охоплюючи нові форми залучення, зокрема в онлайн-середовищі. Однією з таких ініціатив є цифрова платформа U-Report Ukraine – цифрова платформа, започаткована Дитячим фондом ООН (UNICEF), що виступає інструментом оперативного збору думок молоді з актуальних

соціальних, політичних та економічних питань. За допомогою U-Report молоді люди можуть висловлювати свою позицію, впливати на формування державної політики та брати участь у процесах суспільних змін [44].

Ілюстративним прикладом практичного впливу залучення молоді до діяльності U-Report є досвід Софії Парфеевець – 19-річної активістки з м. Дніпро. Ознайомившись із платформою під час «Школи волонтерства», організованої у співпраці з Українською Волонтерською Службою, вона активно долучилася до опитувань та молодіжних ініціатив. Надалі Софія заснувала громадську організацію «Хелпери Дніпра», яка реалізувала понад 30 волонтерських заходів, спрямованих на розвиток молодіжного руху в місті [44].

Цей приклад засвідчує, що участь в ініціативі U-Report може виступати одним із інструментів громадської активності молоді, який доповнює волонтерські практики та сприяє їх поширенню. Для студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб така форма залучення виконує важливу підтримувальну функцію: формує почуття причетності, відкриває можливості для самореалізації та розвитку соціальної ініціативності.

Окрім безпосередніх волонтерських ініціатив, важливим прикладом у підтримці є програма «Єднання заради дії», яка надає внутрішньо переміщеним особам можливість стати лідерами у питаннях згуртованості громади, очолити структури підтримки, підвищити їхню стійкість та сприяти національному відновленню України. Програма сприяє залученню ВПО до процесів місцевого самоврядування, розширює їхні можливості впливати на прийняття рішень у громадах [31].

Діяльність програми «Єднання заради дії» спрямована на досягнення таких основних цілей:

- підвищити спроможність органів уряду на всіх рівнях сприяти інтеграції ВПО та запобігати їх експлуатації;
- зміцнити стійкість та згуртованість між ВПО та мешканцями приймаючих громад для мобілізації зусиль і потенціалу ВПО для ефективного внеску в національне відновлення [31].

Реалізація подібних ініціатив дозволяє реагувати на актуальні потреби ВПО, що є справді необхідною умовою для їхньої успішної адаптації, соціальної інтеграції та залучення до активної участі в житті приймаючих громад.

Показовим прикладом ефективної організації волонтерської програми є діяльність Карітасу України – національного представництва однієї з найбільших міжнародних мереж благодійних організацій у Європі та світі. в Україні організація функціонує понад два десятиліття, ґрунтуючи свою роботу на християнських етико–гуманістичних засадах милосердя, солідарності та підтримки вразливих категорій населення [18].

Із 2014 року Карітас України активно долучився до подолання гуманітарних наслідків збройного конфлікту, надаючи системну підтримку внутрішньо переміщеним особам. Одним із ключових напрямів діяльності є сприяння інтеграції ВПО у нові громади, зокрема через організацію соціальних, освітніх та волонтерських програм, орієнтованих на молодь та сім'ї. Ці заходи мають на мені не лише поліпшення умов життя, але й на формування стійких соціальних зв'язків на рівні місцевих спільнот [19].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що діяльність Карітасу України спрямована на всебічну підтримку осіб, які постраждали внаслідок переміщення, охоплюючи різні аспекти їхніх потреб та забезпечуючи комплексне реагування на актуальні виклики.

Одним із прикладів волонтерської ініціативи, яка об'єднує зусилля волонтерів, бізнесу, міжнародних організацій та держави, є діяльність благодійного фонду «СпівДія». «СпівДія» – це команда, яка з'єднує потреби країни з можливостями допомоги. У межах ініціативи реалізуються програми гуманітарної допомоги, психологічної підтримки, освітні активності та створення СпівДія Хабів, що забезпечують простори для навчання, взаємодії та волонтерства. Особлива увага приділяється молоді, якій надається можливість не лише отримати підтримку, а й стати учасником процесів змін у громадах [1].

Залучення молоді з числа внутрішньо переміщених осіб до ініціатив платформи «СпівДія» не лише сприяє отриманню необхідної підтримки, а й

створює умови для особистої самореалізації та соціальної інтеграції через участь у волонтерській діяльності.

Отже, впровадження волонтерських програм соціальної підтримки молоді в Україні демонструє значний потенціал у вирішенні соціальних проблем, особливо серед вразливих груп, таких як внутрішньо переміщені особи. Програми, зокрема «Агенти Волонтерства», «Будуємо Україну разом» та «СпівДія», сприяють не лише наданню допомоги, а й створюють умови для активної участі молоді в процесах соціальної інтеграції та відбудови країни. Такі організації, як «Карітас України», також мають значний вплив на підтримку внутрішньо переміщених осіб, допомагаючи їм адаптуватися до нових умов життя через соціальні програми та волонтерські ініціативи. Залучення молоді до волонтерських ініціатив дозволяє їм не лише отримувати необхідну допомогу, а й розвивати лідерські якості, брати участь у вирішенні нагальних проблем місцевих громад, реалізовувати себе через громадську активність. Такі програми у свою чергу, значно підвищують рівень соціальної згуртованості та сприяють національному оновленню перед обличчям сучасних викликів.

Висновки до другого розділу

Форми та методи соціальної підтримки внутрішньо переміщеної молоді базуються на комплексному поєднанні державних механізмів та волонтерських ініціатив. Державна підтримка охоплює компенсації на тимчасове проживання, субсидії на оренду житла, а також освітні пільги та гарантії під час вступу та навчання у закладах вищої освіти. Важливою є участь волонтерських організацій, які доповнюють ці заходи, надаючи консультації щодо отримання допомоги, супровід у питаннях оренди житла, допомогу в оформленні грантів, проведення інформаційних сесій та навчальних курсів. Значну роль також відіграють онлайн-платформи, які надають доступ до психологічної підтримки та можливостей онлайн-освіти. Таким чином, використання різноманітних форм допомоги сприяє соціалізації та адаптації студентів з числа внутрішньо переміщених осіб у нових умовах.

Реалізація волонтерських програм соціальної підтримки молоді представлена через низку ініціатив, спрямованих на залучення молоді до активної громадської діяльності. Програма «Агенти Волонтерства» формує лідерські якості серед учасників і сприяє реалізації локальних проєктів у громадах. Проєкт «Будуємо Україну Разом» поєднує відновлення інфраструктури з неформальною освітою та соціальною згуртованістю. Платформа U-Report забезпечує молоді з числа внутрішньо переміщених осіб можливість висловлювати свою думку та брати участь у суспільних змінах. Програма «Єднання заради дії» орієнтована на підвищення спроможності ВПО впливати на життя приймаючих громад. Важливу роль відіграє діяльність Карітасу України, яка надає комплексну підтримку переселенцям, а також ініціатива «СпівДія», яка створює простори для волонтерської діяльності та навчання. Усі ці програми спрямовані на створення умов для успішної соціалізації внутрішньо переміщеної молоді, підтримки її ініціативи, формування стійких соціальних зв'язків, розвитку активної громадянської позиції та особистісного зростання.

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СОЦІАЛЬНУ ПІДТРИМКУ МОЛОДІ

3.1. Методологія та організація дослідження

У межах бакалаврської кваліфікаційної роботи проведено емпіричне дослідження спрямоване на вивчення впливу волонтерської діяльності на рівень соціальної підтримки внутрішньо переміщеної молоді з числа внутрішньо-переміщених осіб, а також виявлення ефективних форм такої взаємодії.

Емпіричний метод – метод наукового дослідження навколишньої реальності шляхом досвіду за допомогою експериментів та спостережень. Висновки такого дослідження засновані на вивченні конкретних даних (предмета дослідження) [9].

З огляду на складність досліджуваного соціального явища, було обрано та застосовано кількісно-якісний підхід, що поєднує статистично обґрунтований аналіз з глибоким інтерпретуванням соціальних процесів, яке базується на досвіді та суб'єктивному сприйнятті респондентів. Основним методом збору емпіричної інформації стало анкетування, яке дозволяє дослідити думки, емоційний стан, досвід адаптації та потреби внутрішньо переміщеної студентської молоді. Анкетування – збір даних у вигляді письмових відповідей респондентів на запитання анкети (опитувальника), які стосуються визначеної теми, сформульовані відповідно до мети дослідження та розміщені у продуманій послідовності [4].

Анкета містила 26 запитань і включала як закриті, так і відкриті питання, що дозволило отримати як структуровані кількісні дані, так і змістовні коментарі респондентів.

Як зазначено в посібнику соціологічних досліджень в молодіжній роботі, «відкриті питання не нав'язують респонденту варіант відповіді, а дають можливість виразити власну думку, що дозволяє зібрати більш змістовну

інформацію. Натомість закриті запитання містять перелік готових варіантів відповідей, які обирають респонденти, що забезпечує конкретність та спрощує інтерпретацію даних» [40, с.37–38].

Повний зміст анкети наведено в додатку А.

Доцільність такого підходу підтверджується сучасними науково-методичними підходами у підготовці фахівців соціальної сфери. Як зазначають дослідники Н. Сейко та Н. Андрійчук, якісні та кількісні методи дослідження є однією з класифікацій методів і методик дослідження, прийнятих у гуманітарних науках. Загалом, за принципом якості/кількості усі методи дослідження поділяються, власне, не на дві, а на три групи, у зв'язку з чим існує три типи методологій дослідження, а саме: 1) кількісна методологія (позитивістська), яка репрезентує кількісні дослідження; 2) якісна методологія (інтерпретаційна), яка репрезентує якісне дослідження; 3) змішана методологія, яка містить ознаки як кількісного, так і якісного дослідження. Кількісні методи спираються на числові феномени та статистичні методи перевірки достовірності, тоді як якісні ґрунтуються на текстах, особистому досвіді респондентів і поглибленому аналізі окремих випадків [36 с.3].

Як зазначається у посібнику Н. Тілікіної та І. Пешої, «соціологічні дослідження є важливим інструментом для вивчення різноманітних соціальних явищ і процесів, що відбуваються в суспільстві». Авторки підкреслюють, що «процес проведення соціологічного дослідження потребує ретельної підготовки, систематичного збору даних і їх глибокого аналізу, кожен проходить три ключові етапи: підготовчий, польовий та аналітичний». Будь-яке соціологічне дослідження проводиться у три етапи, для наочного відображення етапи проведення соціологічного дослідження зображені на рис. 3.1. [42, с.15].

Рис. 3.1. Етапи проведення соціологічного дослідження

Ці етапи були дотримані в межах дослідження: на першому етапі визначено проблему, мету, завдання, метод збору даних та розроблено анкету; на другому – організовано опитування; на третьому проведено аналіз і оформлено результати.

Проведення емпіричного дослідження здійснювалося з дотриманням основних етичних принципів, зокрема добровільності, інформованості, анонімності та конфіденційності. Перед початком опитування респонденти мали змогу ознайомитися з метою дослідження. Кожен учасник підтвердив добровільну інформовану згоду на участь, що передбачала використання наданих відповідей виключно в наукових цілях, в узагальненому вигляді, без ідентифікації особи. Такий підхід забезпечив дотримання етичних стандартів наукового дослідження та захист прав респондентів як учасників соціального опитування.

До дослідження було залучено 30 респондентів зі статусом «внутрішньо переміщена особа». Вибірка включала лише осіб, які відповідають критерію наявності досвіду переміщення у зв'язку з військовими діями, а саме студенти закладів вищої освіти. Опитування проводилося в онлайн-форматі через Google Forms, що забезпечувало доступність участі та анонімність респондентів.

Запропонований для проходження респондентам опитувальник містив 23

питання, які умовно поділялися на декілька тематичних блоків. Завдяки комбінуванню різних типів запитань, дослідження дозволило глибоко охопити такі аспекти:

- рівень адаптації студентів з числа внутрішньо переміщених осіб до нового соціального середовища;
- емоційний стан і почуття безпеки;
- наявність труднощів і упередженого ставлення;
- потреба в різних видах допомоги (психологічній, матеріальній, правовій тощо);
- ступінь обізнаності та участі у волонтерських ініціативах;
- ставлення до волонтерства як форми соціальної підтримки;
- пропозиції щодо вдосконалення існуючих механізмів допомоги в закладах освіти.

Отож, застосування анкетування як основного методу емпіричного дослідження в межах кількісно-якісного підходу дозволило охопити ключові аспекти соціального становища студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб, виявити рівень її адаптації до нових умов, відчуття захищеності, соціальної підтримки, а також оцінити ефективність волонтерських ініціатив як одного з інструментів соціальної профілактики. Отримані дані дозволяють зробити висновки щодо актуальних потреб респондентів і перспектив розвитку волонтерської діяльності у закладах вищої освіти.

3.2. Аналіз та інтерпретація результатів емпіричного дослідження

На першому етапі обробки результатів дослідження було проведено аналіз соціально-демографічних характеристик учасників дослідження. Зокрема, вік респондентів варіювався від 15 до 24 років. Найчисленнішу групу становили студенти віком:

- 20 років – 8 осіб (26,7%);
- 19 років – 6 осіб (20%);

- 21 рік – 5 осіб (16,7%);
- 17 років – 3 особи (10%);
- 15 та 18 років – по 2 особи (6,7% кожна група);
- 1 респондент (3,3%) – у віці 16, 22, 23 та 24 роки. Розподіл респондентів за віком представлено на рис. 3.1. для наочного відображення кількісних характеристик вибірки.

Вкажіть Ваш вік

30 відповідей

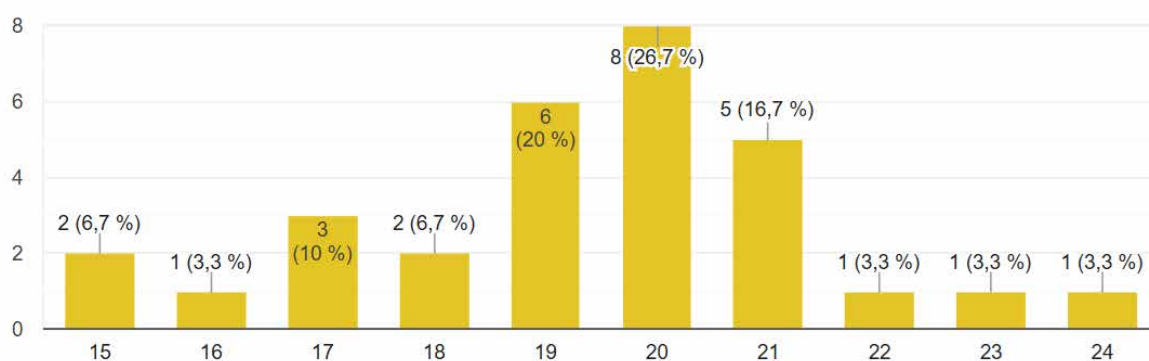

Рис. 3.1. Розподіл респондентів за віком

Серед опитаних респондентів було забезпечено рівномірний гендерний розподіл, із рівною кількістю представників чоловічої та жіночої статі – по 15 респондентів. Гендерний розподіл представлено на рис. 3.2.

Стать

30 відповідей

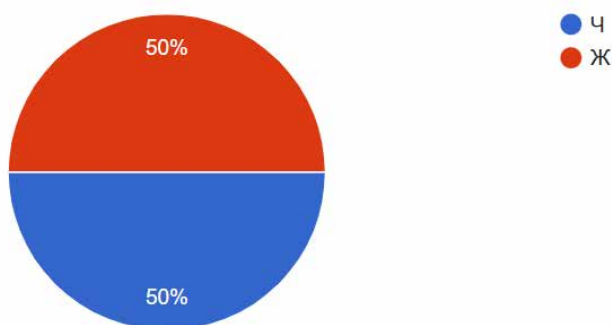

Рис. 3.2. Гендерний розподіл респондентів

Респонденти, які взяли участь у дослідженні, є внутрішньо переміщеними особами з різних регіонів України. Найбільше учасників – 10 осіб (33,3%) – з Донецької області. Частина з них вказували лише область без уточнення населеного пункту, інші вказували конкретні міста: м. Донецьк, м. Слов'янськ, м. Торецьк, м. Покровськ, с. Володимирівка (Покровський район), а також м. Маріуполь. З Харкова та Харківської області – 7 респондентів (23,3%). З Херсонщини – 4 особи (13,3%), зокрема один із респондентів зазначив, що родом з м. Нова Каховка. З Луганської області (включаючи м. Луганськ та м. Щастя) – 3 особи (10%). З Сумської області (м. Шостка, с. Ямпіль) – 3 респонденти (10%). По одному респондентові (3,3%) представляли м. Мелітополь (Запорізька область) та Автономну Республіку Крим. Ще один учасник (3,3%) зазначив, що не залишав зону бойових, проте проживає в м. Києві на час навчання.

Така регіональна різноманітність дає змогу враховувати різний досвід переміщення та краще зрозуміти ситуацію молоді з різних частин України.

На основі відповідей респондентів вдалося визначити тривалість проживання на новому місці після переміщення:

- 3 роки – 14 осіб (46,7%);
- 2 роки – 2 особи (6,7%);
- 2,5 року – 2 особи (6,7%);
- 1 рік – 2 особи (6,7%);
- 0,5 року (пів року) – 2 особи (6,7%);
- 1,5 року – 1 особа (3,3%);
- 3,5 року – 1 особа (3,3%);
- 4 роки – 1 особа (3,3%);
- 5 років – 1 особа (3,3%);
- 6 років – 1 особа (3,3%);
- 8 років – 1 особа (3,3%);
- кілька разів переїжджали – 2 особи (6,7%), через це визначити чіткий

термін проживання в одному місці складно.

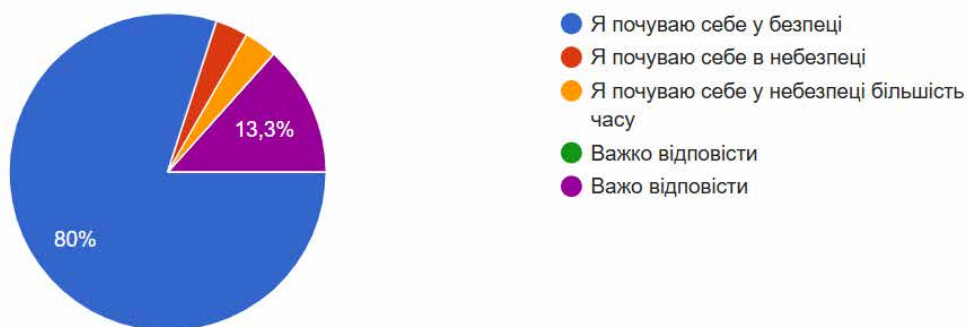
Тривалість проживання респондентів на новому місці показав, що більшість опитаних уже мають досвід тривалого пристосування до нових умов, водночас серед внутрішньо переміщеної молоді є ті, хто переїхав відносно нещодавно або змінював місце проживання. Тобто, опитані мають певний рівень стабільності та тривалості перебування, який слід враховувати при оцінці потреб студентської молоді та ефективності заходів соціальної підтримки.

Одним із ключових аспектів емоційного стану та адаптації внутрішньо переміщених осіб є відчуття безпеки. На запитання «Чи відчуваєтеся Ви зараз зараз в цілому в безпеці?» респонденти відповіли наступним чином:

- відчуваються в безпеці – 24 особи (80%);
- важко відповісти – 4 особи (13,3%);
- відчуття небезпеки – 1 особа (3,3%);
- найчастіше відчуває небезпеку – 1 особа (3,3%). Розподіл

Чи відчуваєтеся Ви зараз в цілому в безпеці?

30 відповідей

представлено на рис. 3.3.

Рис. 3.3. Відчуття безпеки серед внутрішньо переміщених осіб

Результати опитування показали, що більшість студентів з числа внутрішньо переміщених осіб (80%) наразі відчуваються у безпеці, що може свідчити загалом про сприятливі умови проживання та певну стабілізацію емоційного стану. Хоча загальні результати вказують на позитивну тенденцію,

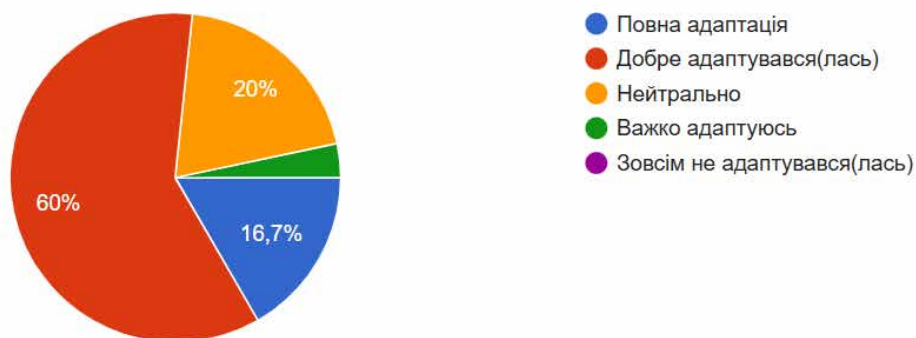
були виявлені окремі випадки вразливості, що потребують додаткової уваги та подальшого аналізу.

Респонденти також поділилися своїм баченням рівня особистої особистості до нового місця проживання: добре адаптувалися – 18 осіб (60%); нейтрально – 6 осіб (20%); повністю адаптувалися – 5 осіб (16,7%); важко адаптувалася – 1 особа (3,3%).

Більшість респондентів позитивно оцінили свій процес адаптації до нового місця проживання, адже вважає, що добре адаптувалася, а ще частина – що повністю пройшла цей процес. Така тенденція свідчить про загалом сприятливе сприйняття нових умов життя серед внутрішньо переміщеної молоді. Водночас певна частина респондентів обрала нейтральну позицію, що може вказувати як на незавершений адаптаційний процес, так і на змішані враження. Варто зазначити, що одна особа відзначила труднощі з адаптацією, що свідчить про наявність індивідуальних викликів, які потребують додаткової уваги. Розподіл

Як ви оцінюєте свою адаптацію до нового місця проживання?

30 відповідей

рівня адаптації до нового місця проживання подано на рис. 3.4.

Рис. 3.4. Рівень адаптації до нового місця проживання

У процесі аналізу соціальної підтримки студентів з числа внутрішньо переміщених осіб засобами волонтерської діяльності важливе місце займає вивчення як формальної інституційної допомоги, зокрема роботи служб підтримки в закладах освіти, так і неформальних джерел підтримки, серед яких

значну роль відіграє волонтерська діяльність. Для глибшого розуміння потреб таких студентів у соціальній взаємодії та захисті було також досліджено їх власний досвід. Зокрема, молодь надала інформацію щодо можливих проявів упередженого ставлення у зв'язку з статусом «внутрішньо переміщена особа».

Відповіді респондентів розподілилися наступним чином:

- не стикалися з упередженнями – 16 осіб (53,3%);
- стикалися – 9 осіб (30%);
- важко відповісти – 3 особи (10%);
- так, але рідко (коментарі) – 1 особа (3,3%);
- не в мою адресу, але пам'ятаю погані відгуки про переселенців у

2014 році (коментарі) – 1 особа (3,3%). Результати опитування узагальнено на рисунку 3.5., що відображає основні форми негативного досвіду, зазначені респондентами.

Чи стикалися Ви, за вашим відчуттям, з упередженим ставленням до вас через статус внутрішньо-переміщеної особи?

30 відповідей

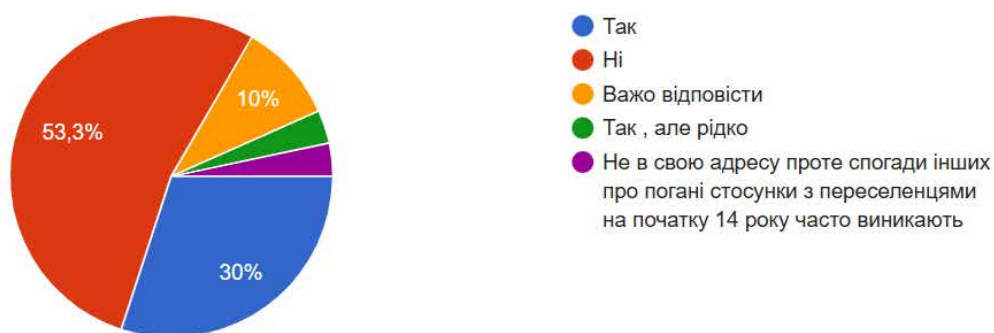

Рис. 3.5. Основні форми негативного досвіду, пов'язаного з упередженим ставленням до ВПО

Попри те, що більшість респондентів не стикалися з упередженням через свій статус, певна частина все ж відзначила наявність подібного досвіду або згадала непрямі випадки негативного сприйняття. Навіть поодинокі прояви упередженості можуть впливати на емоційний стан людини. Важливо формувати

середовище, в якому кожен буде відчувати себе прийнятим, не зазнаючи упередженого ставлення через обставини, що не залежать від самої людини.

Окрім виявлених проявів упередженого ставлення, важливим аспектом дослідження стало з'ясування того, з якими труднощами стикається молодь з числа ВПО після переїзду, адже це дозволяє ширше оцінити контекст соціальної адаптації та потребу в різних формах підтримки. Результати розподілилися наступним чином:

- труднощів не виникало – 22 особи (73,3%);
- виникали/виникають – 8 осіб (26,7%). Розподіл подано на рис. 3.6.

Чи виникали(виникають) у Вас труднощі на новому місці?

30 відповідей

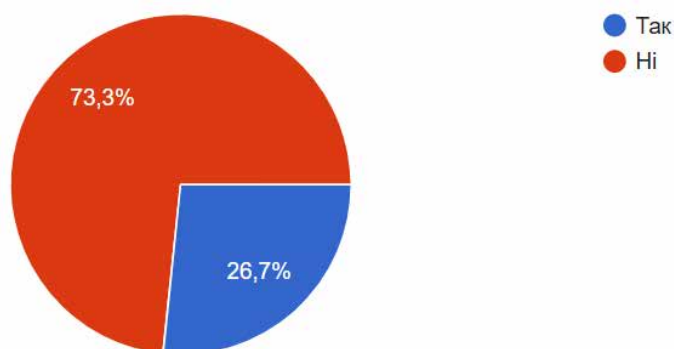

Рис. 3.6. Розподіл відповідей студентів ВПО щодо труднощів на новому місці

Характер труднощів, з якими стикаються студенти-ВПО (серед тих, хто відповів «так»). Найпоширенішими труднощами, які згадували респонденти, були:

- складно знайти житло;
- власники нерухомості відмовляють переселенцям або навмисне підвищують ціну, маючи хибне уявлення про «великі виплати» від держави;
- відчуття зверхності та упередженого ставлення після того, як люди дізнаються про статус ВПО;
- нерозуміння ситуації та переживань переселенців іншими;

- складнощі з добиранням у великому місті;
- проблеми з пошуком роботи;
- постійна тривожність щодо майбутнього;
- потреба в оновленні документів.

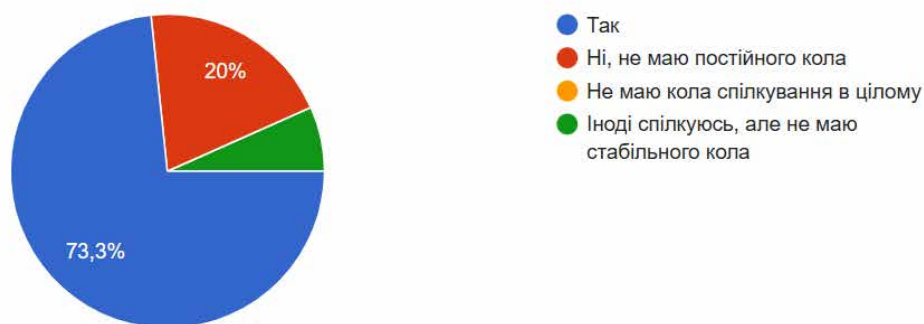
Як свідчать відповіді, студенти з числа ВПО, які зазначили наявність труднощів, найчастіше зіштовхуються з побутовими, соціальними та емоційними проблемами. Окрему увагу заслуговують згадки про упереджене ставлення та відчуття несправедливості, яке виникає через нерозуміння або хибні уявлення про статус ВПО. Це ще раз показує, що складнощі студентів не завжди помітні ззовні, але вони існують – і потребують уваги та належної реакції з боку.

Значна частина зазначених труднощів має соціальний характер і може поглиблюватися через відсутність підтримки з боку найближчого оточення. У цьому контексті важливим є питання соціальної інтеграції студентів-ВПО у новому середовищі, зокрема – наявність у них постійного кола спілкування. Цей аспект також було досліджено в межах опитування:

- мають постійне коло спілкування – 22 особи (73,3%);
- не мають постійного кола спілкування – 6 осіб (20%);
- іноді спілкуються, але не мають стабільного кола спілкування – 2 особи

Чи маєте Ви постійне коло спілкування зараз?

30 відповідей

(6,7%). Розподіл представлено на рис. 3.7.

Рис. 3.7. Показники наявності постійного кола спілкування серед

ВПО-студентів

Відчуття підтримки серед студентів-ВПО:

- відчувають підтримку – 14 осіб (46,7%);
- частково – 14 осіб (46,7%);
- не відчуває підтримки – 1 особа (3,3%);
- тільки від своїх рідних (коментарі) – 1 особа (3,3%).

Отримані результати свідчать про те, що більшість студентів з числа внутрішньо переміщених осіб мають постійне коло спілкування та певний рівень відчуття підтримки в новому середовищі. Водночас помітна частина студентів або не має стабільного соціального середовища, або відчуває підтримку лише частково, а подекуди – лише з боку рідних, що може свідчити про те, що не всі внутрішньо переміщені студенти однаково інтегровані в нове соціальне середовище. Результати подані на рис. 3.8.

Чи відчуваєте Ви підтримку від інших?

30 відповідей

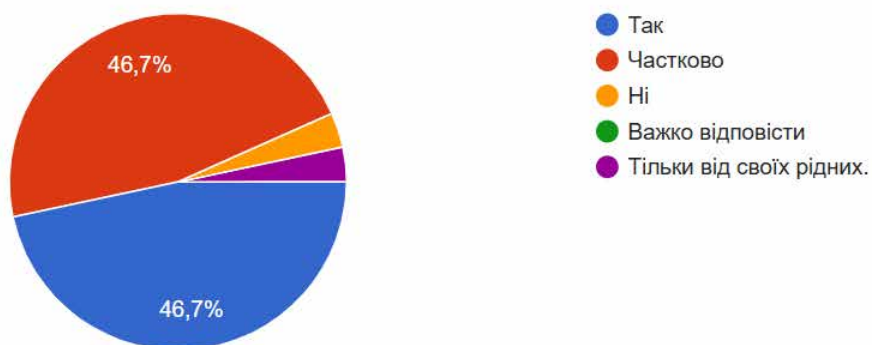

Рис. 3.8. Оцінка наявності підтримки у студентів з числа внутрішньо переміщених осіб

Варто підкреслити, що наявність сталих соціальних зв'язків суттєво підвищує рівень суб'єктивного відчуття підтримки, оскільки саме у межах кола спілкування молодь знаходить розуміння, довіру та допомогу. Ті ж студенти, які залишаються поза такими взаємодіями, можуть зіштовхнутися з складнощами до

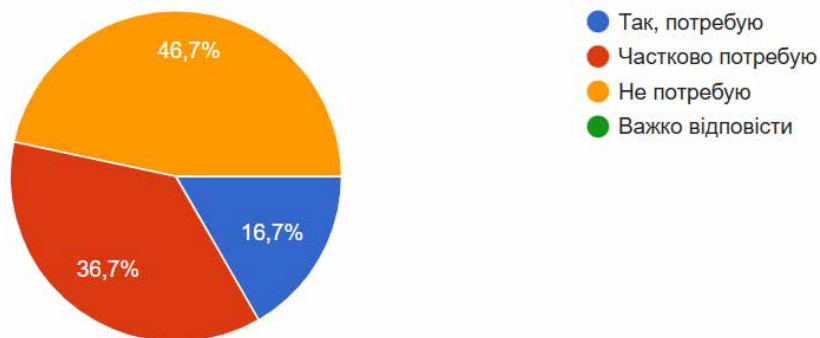
умов навчання та життя.

У цьому контексті особливої актуальності набуває волонтерська підтримка, яка може стати тим ресурсом, що компенсує брак соціальних зв'язків. Дослідження включало вивчення того, наскільки студенти-ВПО відчувають потребу в такій підтримці. Результати були такими:

- не потребують – 14 осіб (46,7%);
- частково потребують – 11 осіб (36,7%);

Чи потребуєте Ви підтримки, яку можуть надати волонтери?

30 відповідей

– потребують – 5 осіб (16,6%). Розподіл потреби у волонтерській підтримці серед респондентів продемонстровано на рис. 3.9.

Рис. 3.9. Рівень потреби у волонтерській підтримці серед респондентів

Аналіз відповідей показує, що ставлення студентів до волонтерської підтримки є неоднозначним і залежить від особистого досвіду, тривалості перебування на новому місці та рівня самостійності. Частина опитаних не потребує волонтерської допомоги, що може свідчити про їхню впевненість у власних силах або наявність підтримки з інших джерел. Інші зазначають, що частково потребують; разом з тим, окрема група респондентів вказала на

виражену потребу у волонтерській підтримці. Тобто серед опитаної молоді залишаються ті, хто перебуває у вразливому становищі та не має достатніх ресурсів для самостійного подолання труднощів. У таких випадках волонтерська підтримка виконує не лише допоміжну функцію, але й стає важливою опорою тих, кому складно та необхідна допомога.

У межах дослідження було також з'ясовано ставлення студентської молоді до ідеї впровадження у закладах освіти заходів (тренінгів, лекцій, реалізації волонтерських проєктів), спрямованих на покращення соціальної підтримки, зокрема студентів з числа внутрішньо переміщених осіб. Отримані дані засвідчують загальну зацікавленість студентів у подібних ініціативах, що створює сприятливе підґрунтя для розвитку волонтерської діяльності як інструменту соціальної підтримки. Нижче подано розподіл відповідей респондентів на це питання:

- можливо, якби тема була б актуальною особисто – 13 осіб (43,3%);
- зацікавлені, з задоволенням відвідували б – 10 осіб (33,3%);
- не впевнені - 4 особи (13,3%);
- не зацікавлені, не бачать у цьому потреби – 2 особи (6,7%);
- не вважає таку діяльність корисною або ефективною (коментарі) – 1 особа. Для наочності розподіл відповідей респондентів подано на діаграмі нижче, рис. 3.10.

Як би Ви поставилися до ідеї організації в університетах/коледжах тренінгів, лекцій чи заходів, спрямованих на покращення соціальної підтримки студентської молоді(зокрема з числа ВПО) засобами волонтерської діяльності? Чи були б Ви зацікавлені у відвідуванні таких заходів?

30 відповідей

Рис. 3.10. Зацікавленість респондентів у волонтерських ініціативах спрямованих на соціальну підтримку

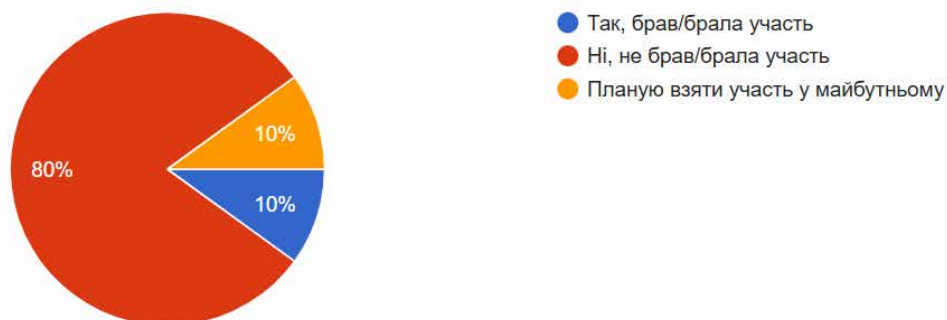
Як видно з рис. 3.10, результати опитування свідчать про наявний потенціал використання засобів волонтерської діяльності як ефективного механізму соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб. Особливо актуальною така форма підтримки є за умов тематичної релевантності, емоційної залученості та практичної значущості діяльності для самих студентів. У подальшій реалізації подібних ініціатив доцільно враховувати потребу в гнучких формах залучення учасників та адаптації змісту до індивідуальних запитів та потреб.

Цінним доповненням до кількісних даних стали висловлені учасниками пропозиції щодо волонтерських ініціатив, які вони вважають найбільш актуальними та корисними. Серед них домінують ідеї, пов'язані з психологічною підтримкою, а саме: організація психологічних тренінгів, регулярних зустрічей із фахівцями, днів емоційної підтримки, мотиваційних заходів, курсів з основ психологічної самопомоги. Такі ініціативи, на думку опитаних, можуть суттєво допомогти у збереженні ментального здоров'я, прийнятті складної ситуації та формуванні внутрішньої стійкості.

Крім того, молодь з числа внутрішньо переміщених осіб наголошувала на важливості інтеграційних та культурних заходів, зокрема відзначили спільні події, тематичні зібрання, можливість вільного обміну досвідом з іншими студентами, які зазнали подібних труднощів. Також були висловлені побажання

Чи брали Ви участь у волонтерських програмах/ініціативах, спрямованих на підтримку Вас, як ВПО?

30 відповідей

щодо освітніх активностей (вебінари, семінари від закладів освіти) та потреба у соціально-матеріальній підтримці для тих, хто має складнощі з адаптацією. Таким чином, пропозиції, отримані безпосередньо від внутрішньо переміщеної молоді, мають практичну цінність і можуть стати основою для розробки цільових волонтерських програм у закладах освіти.

У межах опитування з'ясувалося, чи мали респонденти досвід участі у волонтерських ініціативах, спрямованих на підтримку їх як внутрішньо переміщених осіб. Результати наступні:

- ні, не брали участі – 24 особи (80%);
- брали участь – 3 особи (10%);
- планують брати участь у майбутньому – 3 особи (10%).

Зобразимо отримані результати у вигляді діаграми для наочного представлення участі в заходах соціальної підтримки засобами волонтерської діяльності, спрямовану на підтримку молоді з числа ВПО, рис. 3.11.

Рис. 3.11 Участь респондентів у волонтерських ініціативах, спрямовану на підтримку молоді з числа ВПО

Згідно з результатами, наведеними на рисунку 3.11., переважна більшість молоді з числа внутрішньо переміщених осіб не мають досвіду участі у волонтерських ініціативах, спрямованих на підтримку їх як переселенців, лише невелика частина вже долучилася до таких заходів або має намір зробити це в майбутньому. Такі результати можуть свідчити про недостатню поширеність подібних ініціатив, незацікавленість, або про те, що студенти не завжди знають про такі можливості. Водночас навіть поодинокі приклади залучення до волонтерських практик, озвучені респондентами, свідчать про наявність інтересу та потенціалу для розвитку цього напрямку. Серед тих, хто зазначив, що має досвід участі у волонтерських ініціативах, були названі такі приклади:

– *участь у заходах у рідному місті до Великодня у 2022 році: організували святкову програму, відбулося спілкування, де інші ділилися історіями свого переїзду, обговорювали власний досвід переселення. Після заходу учасникам були надані контакти волонтерів та психологів, до яких вони могли звернутися за допомогою чи підтримкою.*

– *гуманітарна допомога від різних фондів (як форма залучення до волонтерських ініціатив).*

Такі відповіді демонструють, що навіть обмежена участь у волонтерстві може мати соціальну та емоційну цінність як для самих осіб з числа ВПО, так і для тих, хто їх підтримує.

Оцінка значущості волонтерської діяльності як засобу соціальної підтримки студентів з числа внутрішньо переміщених осіб засвідчує про високий рівень довіри до цього підходу. Зокрема, понад половина респондентів (56,7%) вважають волонтерську діяльність надзвичайно важливою, ще 23,3% – просто важливою, а 16,7% радше схиляються до позитивного бачення її ролі. Лише одна особа (3,3%) зазначила, що їй важко відповісти на це питання. Для наочності розподіл відповідей респондентів представлено нижче на рис. 3.12.

Чи вважаєте Ви волонтерську діяльність важливою для соціальної підтримки?

30 відповідей

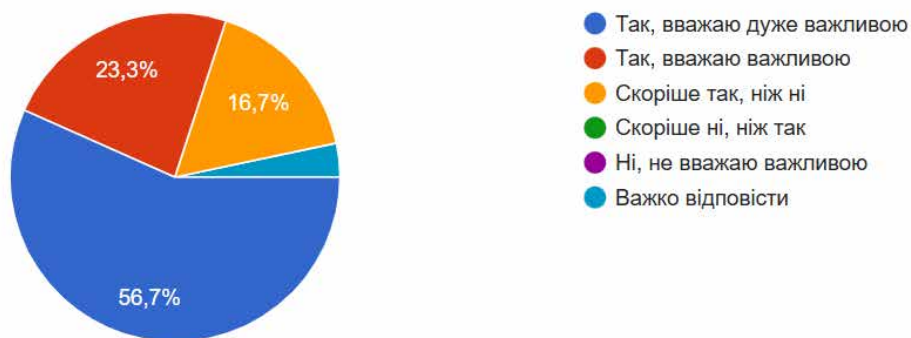

Рис. 3.12. Ставлення респондентів до важливості волонтерської діяльності для соціальної підтримки

Такий розподіл відповідей свідчить про усвідомлення потенціалу волонтерства як ефективного засобу соціальної підтримки, здатного не лише компенсувати окремі нестачі у державній чи інституційній допомозі, а й створити простір для взаємодії, емоційного розвантаження, згуртування та розвитку самопомоги у студентському середовищі.

Оцінка доступності інформації про волонтерські ініціативи серед студентів з числа внутрішньо переміщених осіб свідчить про переважно позитивне сприйняття цього аспекту.

- інформація є достатньо доступною та зрозумілою – 24 особи (80%);
- інформація недостатньо доступна/зрозуміла – 6 осіб (20%).

Зобразимо отримані результати у вигляді діаграми, рис. 3.13.

На Вашу думку, інформація про волонтерські ініціативи є достатньо доступною та зрозумілою?

30 відповідей

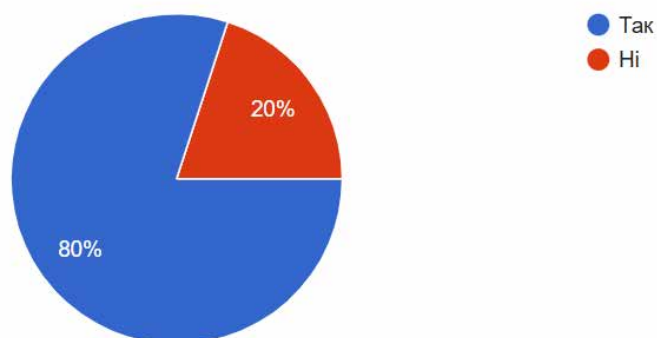

Рис. 3.13. Доступність та зрозумілість інформації про волонтерські ініціативи за оцінкою респондентів

Більшість респондентів зазначили, що інформація про волонтерські ініціативи є для них доступною та зрозумілою. Водночас, з огляду на низький рівень фактичної участі у волонтерській діяльності, можна припустити, що навіть за умови наявності інформації частина студентів не відчуває особистої потреби або актуальності долучення до таких ініціатив.

Нами також було проведено оцінку рівня задоволеності волонтерською підтримкою серед студентів-ВПО, при цьому не отримували волонтерської підтримки 9 осіб (30%), повністю задоволені 8 осіб (26,7%), скоріше задоволені 7 осіб (23,3%), мають нейтральне ставлення 5 осіб (16,7%), скоріше не задоволена 1 особа (3,3%). Для наочності розподіл відповідей подано на діаграмі нижче, рис. 3.14.

Якщо Ви, як студент-ВПО, отримували підтримку засобами волонтерської діяльності, як би Ви оцінили рівень задоволеності від неї?

30 відповідей

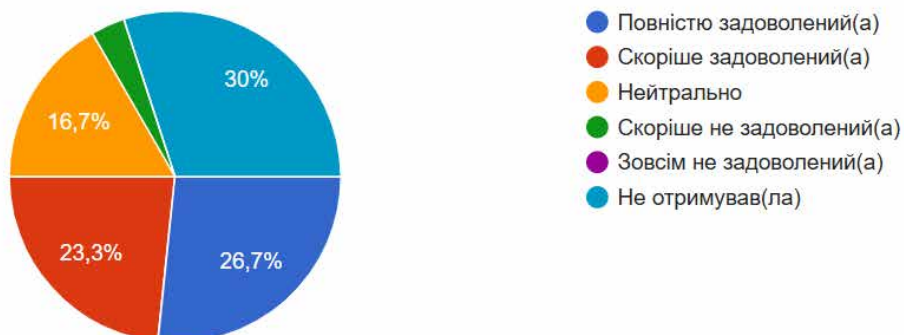

Рис. 3.14. Рівень задоволеності респондентів підтримкою, отриманою від волонтерської діяльності

Опитування показало, що значна частина студентів-ВПО не мала досвіду отримання волонтерської підтримки. Серед тих, хто його отримав, більшість оцінили його позитивно. Водночас дехто висловив нейтральне ставлення, а одна особа зазначила, що скоріше не задоволена, що вказує про можливі недоліки в організації або змісті окремих ініціатив.

Наступним кроком стало вивчення рівня згоди з твердженням, що участь у волонтерських ініціативах може сприяти покращенню та підтриманню емоційного стану студентів з числа внутрішньо переміщених осіб та отримано наступні результати: 27 осіб (90%) – погоджуються з твердженням; не погоджуються з твердженням – 3 особи (10%). Результати узагальнено на рисунку 3.15., який відображує найкорисніші, на думку респондентів, види соціальної підтримки.

Оберіть, будь ласка, який вид соціальної підтримки був би для Вас найкориснішим?

Або ж вкажіть Ваш варіант.

30 відповідей

Рис. 3.15. Види соціальної підтримки, які респонденти вважають найбільш ефективними

Більшість опитаних студентів погодилися з тим, що участь у волонтерських ініціативах може позитивно впливати на їхній емоційний стан. Тобто студенти усвідомлюють не лише практичну, а й психологічну цінність волонтерства. Невелика частина тих, хто не погодився з твердженням, може вказувати на індивідуальні особливості сприйняття або попередній досвід, який не був позитивним. Розподіл оцінки респондентами ефективності волонтерської участі для покращення та підтримання емоційного стану продемонстровано на рис. 3.16. нижче.

Чи вважаєте Ви, що участь у волонтерських ініціативах може сприяти покращенню та підтриманню емоційного стану студентів з числа ВПО?

30 відповідей

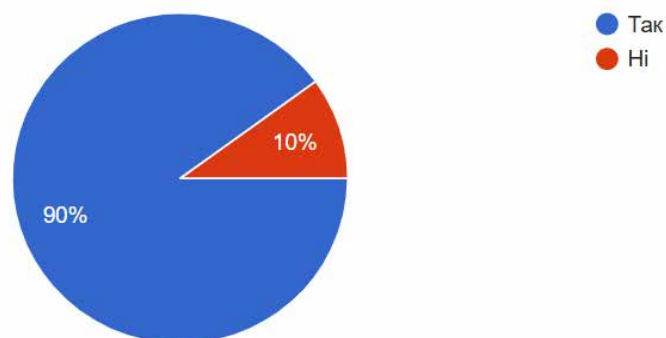

Рис. 3.16. Оцінка респондентами ефективності волонтерської участі для покращення та підтримання емоційного стану

Оцінка уявлень про те, чи соціальна підтримка студентів-ВПО є лише завданням волонтерів чи також вимагає ще й особистої відповідальності, дозволяє з'ясувати рівень готовності молоді долучатися до допомоги і бачення підтримки як спільної справи: соціальна підтримка – це спільна відповідальність, готові долучатися – 14 осіб (46,7%); не відчують, що можуть надати ефективну допомогу – 11 осіб (36,7%); не знають, як можуть допомогти – 4 особи (13,3%); важко відповісти – 1 особі (3,3%). Для наочного уявлення відсоткового співвідношення щодо ставлення респондентів до соціальної підтримки як спільної відповідальності та особистої участі подано нижче на рис. 3.17.

На Вашу думку, чи обмежується соціальна підтримка студентської молоді з числа ВПО лише діяльністю волонтерів, або ж Ви також бачите свою роль у наданні допомоги?

30 відповідей

Рис. 3.17. Ставлення респондентів до соціальної підтримки як спільної відповідальності та особистої участі в наданні допомоги

Зображені на рис. 3.17. дані, свідчать, що майже половина респондентів сприймає соціальну підтримку як спільну відповідальність і висловлює готовність долучитися до відповідних ініціатив. Водночас значна частина студентів не впевнена у власних можливостях допомогти або не знає, яким чином це можна зробити, що свідчить про потребу не лише в інформуванні, а й у створенні доступних, зрозумілих форматів для залучення до волонтерської діяльності. Особливо важливою є участь тих, хто сам пройшов шлях переселення та вже адаптувався до нового середовища, адже така підтримка також має особливу силу, бо є реальне розуміння потреб.

Відкриті відповіді респондентів показали не лише ідеї щодо волонтерської підтримки, а й глибоке особисте переживання теми переселення, втрати та адаптації, що не завжди помітно в закритих питаннях. Декілька респондентів наголошують, що на третій рік повномасштабної війни в суспільстві відчувається втома та байдужість до теми ВПО. Якщо в перші роки активної фази підтримка була масовою та щирою, то сьогодні все менше ініціатив спрямовано саме на внутрішньо переміщених осіб. Одна зі респонденток зазначала: *«Хочу, щоб люди не забували, що війна досі триває. Зараз ми проживаємо тут (на новому місці) як звичайні місцеві люди. Хоча в перші роки було дуже багато допомоги у різних*

пропозиціях, що ми навіть від них відмовлялися. У нас є все: одяг, гроші, тимчасове житло, їжа. Але одного не вистачає... Я не знаходжуся і не проживаю там, де провела досить довгу частину свого життя. Там досі залишилися всі мої покинуті речі. У новому місці добре, але це не замінить те, коли було все своє. Що соціальні працівники, що інші вже не займаються проблемами ВПО, їх не цікавлять люди, школярі, студенти. Хочеться ініціатив, як минулі рази, коли нам пропонували заходи, екскурсії, фотосесії. Це куди важливіше навіть за матеріальну підтримку».

Відповідь респондентки свідчить про те, що важливою складовою волонтерської підтримки є не лише матеріальна допомога, а й емоційна підтримка, увага та соціальна взаємодія, які сприяють почуттю приналежності та адаптації ВПО.

У відповідях респондентів часто згадується важливість психологічної підтримки – як професійної, так і неформальної. Багато студентів відчують емоційне виснаження, тривожність, самотність, що створює постійне внутрішнє напруження. Як зазначають учасники опитування, психологічна допомога є не тільки необхідною у кризові моменти, але й важливим ресурсом довгострокової підтримки, що дозволяє студентам повернутися до нормального життя та соціалізуватися: *«Особисто для мене була б актуальна робота з психологом, бо не кожен здатен самостійно впоратися з усіма труднощами»; «Кращою допомогою буде психологічна підтримка, бо таким студентам потрібні гарні друзі, спілкування, допомога повернутися до нормального життя та соціалізуватися»; «Іноді потрібно будь-що, аби хоч трохи відчувати себе в безпеці та розвантажитися від постійного напруження й тривожних думок».*

Респонденти пропонують декілька конкретних форм реалізації підтримки студентів-ВПО, які можна поділити на різні категорії. Серед найбільш актуальних – психологічна підтримка, яка може бути реалізована через регулярні зустрічі з психологом, підтримувальні групи або розмовні клуби. Такі ініціативи, як творчі вечори чи вечори емоційної розрядки, можуть допомогти знизити рівень стресу та тривожності, створюючи простір для соціалізації та емоційного

відновлення. «Зустрічі з людьми, які пережили подібний досвід» є важливим елементом, оскільки дають можливість відчутти підтримку та взаєморозуміння.

Водночас опитані також звертають увагу і на необхідність створення зручних інструментів інформаційної підтримки, таких як телеграм-боти, онлайн-сторінки з інформацією про пільги, житло та можливості працевлаштування. Регулярні опитування серед студентів з числа внутрішньо переміщених осіб в закладах освіти допомогли б виявити актуальні потреби цієї категорії. Із матеріальних аспектів, учасники наголошують на необхідності надання продуктів харчування, посуду, предметів гігієни та тимчасового житла. Відзначають також і важливість емоційно значущих заходів, таких як екскурсії, фотосесії, виїзні зустрічі та короткі подорожі, які можуть допомогти відчутти себе частиною нової спільноти та зменшити тривожність.

Багато респондентів підкреслюють, що процес тривалий і потребує постійної підтримки. Як зазначає один із учасників опитування, *«складно влитися в новий колектив, оточення, зорієнтуватися на місці, лише з часом стає простіше»*, що свідчить про важливість забезпечення не лише первинної допомоги, а й наявної постійної підтримки, яка супроводжуватиме студента протягом усього процесу адаптації.

Важливою є також думка всіх респондентів, які наголошують на необхідності постійної волонтерської допомоги, яка має бути гнучкою та адаптованою до змінюваних потреб студентів-ВПО, замість одноразових акцій чи заходів. Такий підхід дозволить ефективніше реагувати на нові виклики та створити стійку підтримку для тих, хто проходить складний період адаптації.

Отже, узагальнюючи, можна стверджувати, що волонтерська діяльність має значний потенціал для підтримки студентів з числа внутрішньо переміщених осіб, а аналіз результатів дослідження підтвердив актуальність волонтерства як одного з ключових засобів соціальної підтримки молоді ВПО.

3.3. Рекомендації щодо покращення соціальної підтримки молоді з числа внутрішньо-переміщених осіб засобами волонтерської діяльності

Проведене дослідження засвідчило, що проблема соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб є актуальною та охоплює молодь з різних регіонів України – зокрема, Донецької, Луганської, Харківської, Херсонської, Запорізької, Сумської областей, а також АР Крим. На основі цього сформовано систему рекомендацій щодо покращення соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб засобами волонтерської діяльності. Отримані результати свідчать про багатогранність проблем, з якими стикається молодь після переміщення, а також про потенційно потужний ресурс волонтерської діяльності для подолання цих викликів.

Значна частина молоді з числа внутрішньо переміщених осіб зазначила потребу в психологічній допомозі та підтримці, що сприяє емоційній стабільності. У відповідях часто згадувалися регулярні зустрічі з психологами, тренінги, групи підтримки та заходи емоційного розвантаження. Молодь наголошує на важливості як професійної допомоги, так і неформального спілкування, яке знижує рівень тривожності, самотності та емоційного виснаження. У цьому контексті особливої актуальності набувають засоби волонтерської діяльності. Зокрема, доцільно залучати волонтерів–психологів і студентів відповідних спеціальностей до проведення тренінгів, груп підтримки та профілактичних зустрічей. Корисними є також творчі заходи – арт-терапія, поетичні вечори, інтерактивні ігри – як форма емоційної розрядки та соціалізації.

Варто створювати волонтерські «групи турботи», що допомагають новоприбулим студентам адаптуватися, а також використовувати онлайн-платформи для психологічної підтримки (відеозустрічі, чати, інформаційні ресурси). Студенти з числа ВПО можуть бути активними учасниками таких ініціатив, надаючи взаємну підтримку та обмінюючись досвідом. Заклади освіти мають забезпечити простір і організаційну підтримку для волонтерської активності.

Переважна більшість молоді з числа внутрішньо переміщених осіб вказала на важливість матеріальної підтримки, що підтверджує наявність значних матеріальних труднощів у студентів ВПО. Водночас близько половини опитаних погодилися з тим, що соціальна підтримка має бути спільною відповідальністю. Така позиція свідчить про внутрішню мотивацію молоді бути не лише отримувачами допомоги, а й активними учасниками процесів підтримки, що значно розширює потенціал волонтерської діяльності. У цьому контексті доцільно рекомендувати кілька напрямків реалізації волонтерських ініціатив. Насамперед, варто розробити прості формати залучення студентів до волонтерства, які не потребують значних фінансових чи часових ресурсів та не вимагають спеціальної підготовки. Сюди можна віднести участь в організації заходів, допомога в поширенні інформації або менторський супровід новоприбулих студентів.

Доцільним є також запровадження програми «рівний-рівному», у межах якої студенти, які вже мають досвід адаптації до нового середовища, виступають у ролі менторів і можуть надати як емоційну підтримку, так і практичні поради щодо навчання, побуту й орієнтації в новому місті. Такий формат сприяє взаємній довірі, формуванню неформальних зв'язків, підтримці почуття причетності до студентської спільноти.

Серед сучасних засобів волонтерської діяльності особливо актуальним є цифрове волонтерство, яке дозволяє допомагати дистанційно, оперативно та у зручному форматі. До таких засобів належать: адміністрування чатів підтримки для студентів-ВПО; створення та розповсюдження інфографік, відеоінструкцій та гайдів щодо адаптації в новому середовищі; ведення інформаційних сторінок у соціальних мережах; організація онлайн-зустрічей, тематичних стрімів, груп психологічної підтримки у відеоформаті. Волонтери можуть також допомагати з цифровою адаптацією – наприклад, проводити короткі консультації щодо використання освітніх платформ, подання документів через онлайн-сервіси або пошуку можливостей для участі в грантових та волонтерських програмах. Такі інструменти дають змогу швидко реагувати на потреби, охоплювати широку

аудиторію та залучати до допомоги навіть тих, хто фізично не присутній у конкретному місці чи закладі освіти.

Окрему увагу варто приділити проведенню регулярних опитувань у закладах освіти з метою виявлення змін у потребах студентів-ВПО. Такі опитування можуть стати ефективним зворотним зв'язком для адміністрацій закладів освіти, студентського самоврядування та волонтерських організацій.

Ще одним важливим засобом волонтерської підтримки є організація культурних заходів та поїздок. За словами студентів, подібні активності допомагають переключитися, зменшити рівень тривожності, створити нові позитивні спогади та краще інтегруватися в нове соціальне середовище. Йдеться, зокрема, про екскурсії, фотосесії, творчі заходи, тематичні зустрічі, участь у місцевих святкуваннях тощо. Такі заходи можуть реалізовуватися спільно зі студентськими волонтерськими організаціями, місцевими громадами та культурними установами.

Окремо варто підкреслити, що волонтерська діяльність, не лише сприяє підтримці внутрішньо переміщених осіб, а й формує у студентської молоді почуття солідарності, відповідальності та належності до спільноти. Участь у волонтерських ініціативах допомагає розвивати навички командної роботи, лідерства, емпатії та соціальної взаємодії. Така активність зміцнює горизонтальні зв'язки в академічному середовищі та сприяє формуванню активної, зрілої громадянської особистості, здатної до свідомої участі в житті закладу освіти, громади й суспільства в цілому.

Таким чином, урахування позиції самих студентів та акцент на засобах волонтерської діяльності дозволяє не лише посилити соціальну підтримку молоді з числа ВПО, а й створити умови для їх активного залучення, розвитку соціальної відповідальності, самореалізації та зміцнення горизонтальних зв'язків у студентському середовищі.

Важливо підкреслити, що ці рекомендації сформульовані саме з урахуванням потреб тих, хто безпосередньо зіштовхується з труднощами, пов'язаними з внутрішнім переміщенням. Лише через їх досвід можна зрозуміти

справжні виклики, які виникають на шляху адаптації до нового соціального середовища, і тільки вони можуть дати найбільш точне уявлення про ефективні методи підтримки. Тому наведені рекомендації є результатом глибокого розуміння специфіки ситуації ВПО і повинні враховувати саме ці моменти.

Таким чином, подані рекомендації щодо покращення соціальної підтримки молоді з числа внутрішньо переміщених осіб засобами волонтерської діяльності базуються на реальних потребах самих студентів та враховують їхнє бачення шляхів подолання проблем адаптаційних викликів. Волонтерська діяльність постає не лише як інструмент допомоги, але й як засіб активного залучення молоді до творення підтримувального, безпечного та згуртованого середовища. Різноманітність форм волонтерства – від психологічної й інформаційної підтримки до цифрових ініціатив і культурних заходів – дозволяє максимально гнучко та ефективно реагувати на потреби студентів з числа ВПО, водночас сприяючи розвитку соціальної відповідальності, солідарності та самореалізації в академічному просторі.

Висновки до третього розділу

В основу методології та організації дослідження було покладено використання кількісно-якісного підходу, що забезпечило глибоке та комплексне вивчення соціального становища студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб. Основним методом збору даних було анкетне опитування, яке дозволило охопити широке коло аспектів – від емоційного стану та рівня адаптації до ступеня участі у волонтерських ініціативах. Залучення респондентів із різних регіонів України дозволило врахувати регіональну специфіку досвіду переміщення, а дотримання етичних норм гарантувало добровільність, анонімність та достовірність отриманих результатів.

Аналіз та інтерпретація результатів емпіричного дослідження дали змогу виявити актуальні проблеми, з якими стикається молодь з числа внутрішньо переміщених осіб, а також окреслити рівень їхньої соціальної адаптації. Більшість респондентів повідомили про позитивне ставлення до нового середовища та наявність кола друзів, але водночас зафіксовано потребу в психологічній підтримці, труднощі з житлом, упереджене ставлення та емоційне виснаження. Частина студентів не мають достатнього досвіду участі у волонтерських ініціативах, хоча виявляє інтерес до таких форм взаємодії. Висока оцінка волонтерства як засобу підтримки свідчить про його потенціал як інструменту допомоги.

На основі отриманих результатів сформовано рекомендації щодо вдосконалення соціальної підтримки студентів з числа внутрішньо переміщених осіб. Особливу увагу варто зосередити на організації психологічної допомоги та створенні доступних форматів залучення молоді до волонтерських ініціатив. Не менш важливим є забезпечення доступу до інформаційних платформ, що містять актуальні дані про пільги, житло, можливості підробітку та волонтерської підтримки. Проведення культурних заходів, поїздок і сприяння в адаптації сприятимуть інтеграції студентів у нове середовище та формуванню відчуття належності до спільноти.

ВИСНОВКИ

У контексті сучасних викликів, зумовлених масовим переміщенням населення, значна частина української молоді, зокрема, студентів, була змушена покинути свої домівки та продовжити життя в нових регіонах як внутрішньо переміщені особи. Така ситуація спричинила виникнення численних труднощів, які ускладнюють адаптацію до нового середовища. У цих умовах волонтерська діяльність набуває особливого значення як інструмент соціальної підтримки. Відповідно до сформульованої мети було реалізовано низку дослідницьких завдань, спрямованих на комплексне вивчення проблеми:

1. Проаналізовано теоретичні засади соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб засобами волонтерської діяльності. У сучасних умовах війни та внутрішнього переміщення студентська молодь стикається з комплексом проблем – психологічними, матеріальними, соціальними та освітніми. Волонтерська діяльність у цьому контексті розглядається як важливий додатковий інструмент підтримки, який доповнює державні механізми, забезпечуючи гнучке, адресне та оперативне реагування на потреби молоді. Теоретичний аналіз довів доцільність поєднання інституційної підтримки з волонтерськими ініціативами задля підвищення ефективності адаптаційних процесів та формування соціальної стійкості внутрішньо переміщених студентів.

2. Охарактеризовано форми та методи соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб. Вони охоплюють як державні механізми (субсидії, пільги, освітні гарантії), так і волонтерські ініціативи – зокрема психологічні тренінги, консультації, культурні заходи, менторські програми та освітні платформи. Серед ефективних волонтерських проєктів варто виокремити «Агенти Волонтерства», «Будуємо Україну Разом», «СпівДія», U-Report та Caritas. Їхня діяльність сприяє формуванню соціальної згуртованості, зниженню рівня стресу, підвищенню емоційної стійкості та залученню молоді до активного громадського життя.

3. Здійснено емпіричне дослідження впливу волонтерської діяльності на соціальну підтримку молоді. Результати дослідження підтвердили важливість волонтерства як форми соціальної підтримки студентів з числа ВПО та дозволили виявити актуальні проблеми, з якими стикається молодь. Незважаючи на низький рівень реальної участі у волонтерських ініціативах, значна частина респондентів високо оцінює його значущість. Вони розглядають волонтерство не лише як засіб допомоги, а й як інструмент соціальної інтеграції, емоційного розвантаження та формування відчуття причетності. Це свідчить про значний потенціал волонтерської діяльності.

4. Розроблено рекомендації щодо покращення соціальної підтримки студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб засобами волонтерської діяльності. На основі результатів дослідження запропоновано конкретні форми підтримки: створення груп психологічної допомоги, впровадження програм «рівний-рівному», організація культурних заходів, розвиток цифрових платформ, залучення студентів до взаємодопомоги та менторства, підготовка інформаційних матеріалів, а також проведення регулярних моніторингових опитувань у ЗВО.

Волонтерська діяльність розглядається як ефективний інструмент не лише допомоги, а й соціальної інтеграції, згуртованості та розвитку молоді в умовах нових соціокультурних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Благодійний фонд «СпівДія». URL: <https://spivdiia.org.ua/> (дата звернення: 23.03.2025)
2. Будуємо Україну Разом. URL: <https://www.bur.org.ua/hto-my/> (дата звернення: 23.03.2025)
3. Вступникам ВПО. URL: <https://surl.li/blhpob> (дата звернення: 11.04.2025)
4. Вивчення потреб у навчанні та професійному розвитку URL: <https://surl.li/rqfpsu> дата звернення: 14.05.2025)
5. Гранти на навчання в Україні 2024: що відомо та хто може отримати. URL: <https://surli.cc/zqrscc> (дата звернення: 11.04.2025)
6. Грень Т. Я. Особливості реалізації політики соціального захисту територій в умовах війни. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. Том 33 (72) № 6, 2022 р. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/13.pdf (дата звернення: 11.04.2025)
7. Гусарова І. В. «Соціальна підтримка особистості в кризових ситуаціях» *Соціальна робота і освіта – 2021*.
8. Деякі питання надання державної підтримки внутрішньо переміщеним особам: Постанова Каб. Міністрів України від 31.12.2024 № 1544. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2024-п#Text> (дата звернення: 10.05.2025).
9. Емпіричний метод URL: <https://surl.li/szvlml> (дата звернення: 11.05.2025)
10. Жінчин М. В. Волонтерська діяльність внутрішньо переміщених осіб: можливості та виклики. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Вип. 100., 2024 р. С. 31–36.
11. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо волонтерської діяльності» від 15.08.2022 № 2519-ІХ станом на 03.09.2022.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2519-IX#Text> (дата звернення: 01.05.2025)

12. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 № 3236-VI станом на 01.01.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> (дата звернення: 04.05.2025)

13. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI станом на 03.09.2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 02.05.2025)

14. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 № 1706-VII станом на 04.04.2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text> (дата звернення: 01.05.2025)

15. Закон України «Про основні засади молодіжної політики» від 27.04.2021 № 1414-IX станом на 31.03.2023р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#n356> (дата звернення: 28.04.2025)

16. Іванченко О. В. Формування громадянської активності молоді через волонтерську діяльність. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2021 104 с.

17. Історія U-репортери: молодь, яка діє. URL: <https://ukraine.ureport.in/story/2163/> (дата звернення: 20.04.2025).

18. Карітас України. URL: <https://caritas.ua/> (дата звернення: 20.04.2025)

19. Карітас України: грошова допомога постраждалим від війни, гуманітарна програма, робота з молоддю та сім'ями. URL: <https://www.kyivpost.com/uk/post/33493> (дата звернення: 20.04.2025)

20. Культурно-громадський центр «SHELTER+». URL: <https://shelter-plus.com/> (дата звернення: 23.04.2025)

21. Нагорна Д. Технології залучення молоді до волонтерства в Україні. *Social Work and Education*. 2022. Vol. 9. No. 3. P. 340-357.

22. Онлайн-платформа «Mental Help». URL: <https://mentalhelp.com.ua/> (дата звернення: 23.04.2025)

23. Онлайн-платформа психологічної підтримки від Української спілки психотерапевтів «УкрЄдність». URL: <https://ukr-ednist.com.ua/> (дата звернення: 23.04.2025)
24. Онлайн-платформа психологічної підтримки українців «Розкажи мені». URL: <https://tellme.com.ua/> (дата звернення: 23.04.2025)
25. Освітня платформа Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua/https://surl.li/blhpob> (дата звернення: 23.04.2025)
26. Про реалізацію експериментального проекту щодо надання субсидії на оплату вартості або частини вартості найму (оренди) житлового приміщення та компенсації частини податку на доходи фізичних осіб та військового збору: Постанова Каб. Міністрів України від 25.10.2024 № 1225 : станом на 15 квіт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1225-2024-п#Text> (дата звернення: 10.04.2025).
27. Про затвердження Порядку надання волонтерської допомоги за окремими напрямками волонтерської діяльності: Постанова Каб. Міністрів України від 05.08.2015 № 556 : станом на 16 верес. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/556-2015-п#Text> (дата звернення: 10.05.2025).
28. Петренко С. М. Психологічна резилієнтність молоді в умовах соціальних змін. *Психологія і суспільство* 2022. 128 с.
29. Платформа «Спільно». URL: <https://spilno-ua.org/> (дата звернення: 13.04.2025)
30. Портал електронних послуг Пенсійного фонду України для подачі заяв. URL: <https://portal.pfu.gov.ua/> (дата звернення: 15.04.2025)
31. Програма «Єднання заради дії». URL: <https://yednanniazaradyii.org.ua/> (дата звернення: 12.04.2025)
32. Програма Агенти Волонтерства – УВС. URL: <https://volunteer.country/projects/agenti-volonterstva?calendar> (дата звернення: 20.04.2025)
33. Психологічна резилієнтність. URL: <https://surl.li/wdxzss> (дата

звернення: 23.04.2025)

34. Про організацію проведення в Україні у 2001 році Міжнародного року волонтерів: Розпорядж. Президента України від 22.03.2001 № 67/2001-рп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67/2001-pp#Text> (дата звернення: 10.05.2025).

35. Річний звіт діяльності «Будуємо Україну Разом». URL: <https://www.bur.org.ua/hto-my/> (дата звернення: 10.04.2025)

36. Сейко Н., Андрійчук Н. Якісні та кількісні методи дослідження в курсі «методологія наукових досліджень» для майбутніх соціальних працівників. *Нові технології навчання: збірник наукових праць*. Київ, 2020. Вип. 94. 338 с.

37. Соціальна підтримка. Український психологічний хаб. URL: <https://surl.li/oxrwep> (дата звернення: 30.04.2025)

38. Субсидія на оренду житла: нова програма підтримки ВПО. URL: <https://surl.li/mmnuhm> (дата звернення: 26.04.2025)

39. Семігіна Т. В. Словник із соціальної політики. Київ: КМ Акад., 2005. 253 с.

40. Соціологічні дослідження в молодіжній роботі. Навчально-методичний посібник для фахівців, які працюють з молоддю. – Київ: ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», 2021 90 с.

41. Токар М., Шандор Ф. Соціологія громадянського суспільства: інституціональний вимір: навчальний посібник (для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 054 «Соціологія»). Ужгород: РІК-У, 2024. 228 с.

42. Тілікіна Н. В., Пеша І. В. Локальні дослідження у соціальній роботі та роботі з молоддю. Ч.1. Методи та технології соціологічних досліджень. *Практичний посібник*. Київ, 2024. 96 с.

43. Українське волонтерство – явище унікальне. Йому завдячуємо суверенітетом. URL: <https://surl.lu/gmyoqh> (дата звернення: 12.04.2025)

44. Цифрова платформа – UReport. URL: <https://ukraine.ureport.in/join/> (дата звернення: 10.04.2025)

45. Школа волонтерства – твій старт у волонтерстві в Україні. URL: <https://volunteer.country/education/skola-volonterstva> (дата звернення: 10.04.2025)
46. Як долучення до волонтерства допомагає молоді адаптуватися в новому середовищі. URL: https://www.unicef.org/ukraine/stories/displaced-youth-find-freedom-in-volunteering?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 27.04.2025)
47. Ярошевський А. Найгірше в окупації – відсутність свободи слова. URL: <https://spilno-ua.org/istorii/999/> (дата звернення: 11.04.2025)
48. House J. S. Work Stress and Social Support. URL: <https://surl.gd/kpcfag> (дата звернення: 18.04.2025)
49. Cobb S. Social Support as a Moderator of Life Stress. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/981490/> (дата звернення: 18.04.2025)
50. UNICEF Ukraine. Needs Assessment of Internally Displaced Youth in Ukraine. URL: <https://www.unicef.org/ukraine> (дата звернення: 18.04.2025)

ДОДАТКИ

Додаток А

**Опитувальник «Соціальна підтримка студентської
молоді з числа внутрішньо переміщених осіб засобами
волонтерської діяльності»**

URL:

https://docs.google.com/forms/d/1vLSAaJIMjyAdJNDOKjFIU0C_HFJveWp08_KMvN4pZAg/edit

Вітаю! Я студентка 4 курсу Національного університету біоресурсів і природокористування України (НУБІП), спеціальності "Соціальна робота". В рамках написання бакалаврської роботи я проводжу емпіричне дослідження на тему: "Соціальна підтримка студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб засобами волонтерської діяльності". Ваша участь у цьому опитуванні є надзвичайно важливою для мене, оскільки допоможе зібрати необхідні дані для аналізу та формування практичних рекомендацій щодо покращення соціальної підтримки молоді з числа внутрішньо-переміщених осіб. Опитування є анонімним, і всі отримані результати будуть використані лише в узагальненому вигляді. Дякую за ваш час та співпрацю!

Перш ніж продовжити, будь ласка, підтвердіть свою згоду на використання ваших даних у дослідницьких цілях. Чи згодні Ви з тим, що Ваші відповіді можуть бути використані для аналізу даних у цьому дослідженні?

- Так

Питання опитувальника:

1. Вкажіть Ваш вік
2. Стать
 - ч;
 - ж.

3. Звідки Вам довелося виїхати як внутрішньо переміщеній особі?
4. Скільки часу Ви вже живете на новому місці?
5. Чи відчуваєтеся Ви зараз в цілому в безпеці?
 - я відчуваю себе у безпеці;
 - я відчуваю себе в небезпеці;
 - я відчуваю себе у небезпеці більшість часу;
 - важко відповісти;
 - інше.
6. Як ви оцінюєте свою адаптацію до нового місця проживання?
 - повна адаптація;
 - добре адаптувався(лась);
 - нейтрально;
 - важко адаптуюсь;
 - зовсім не адаптувався(лась);
 - інше.
7. Чи стикалися Ви, за вашим відчуттям, з упередженим ставленням до вас через статус внутрішньо-переміщеної особи?
 - так;
 - ні;
 - важко відповісти;
 - інше.
8. Чи виникали(виникають) у Вас труднощі на новому місці?
 - так;
 - ні;
 - інше.
9. Якщо Ваша відповідь "Так", вкажіть, будь ласка, які саме труднощі Ви мали(маєте)?
10. Чи маєте Ви постійне коло спілкування зараз?
 - так;

- ні, не маю постійного кола;
- не маю кола спілкування в цілому;
- іноді спілкуюсь, але не маю стабільного кола;
- інше.

11. Чи відчуваєте Ви підтримку від інших?

- так;
- частково;
- ні;
- важко відповісти;
- інше.

12. Чи потребуєте Ви підтримки, яку можуть надати волонтери?

- так, потребую;
- частково потребую;
- не потребую;
- важко відповісти;
- інше.

13. Як би Ви поставилися до ідеї організації в університетах/коледжах тренінгів, лекцій чи заходів, спрямованих на покращення соціальної підтримки студентської молоді(зокрема з числа ВПО) засобами волонтерської діяльності? Чи були б Ви зацікавлені у відвідуванні таких заходів?

- так, я зацікавлений(а) і з задоволенням відвідував(ла) б такі заходи;
- можливо, якщо тема була б актуальною для мене особисто;
- не впевнений(а);
- ні, не зацікавлений(а), не бачу в цьому потреби для себе;
- інше.

14. Які волонтерські ініціативи, на Вашу думку, могли б бути реалізовані в університетах/коледжах для підтримки студентів з числа ВПО?

15. Чи брали Ви участь у волонтерських програмах/ініціативах, спрямованих на підтримку Вас, як ВПО?

- так, брав/брала участь;

- ні, не брав/брала участь;
- планую взяти участь у майбутньому;
- інше.

16. Якщо Ваша відповідь "Так", вкажіть, будь ласка, в яких саме?

17. Чи вважаєте Ви волонтерську діяльність важливою для соціальної підтримки?

- так, вважаю дуже важливою;
- так, вважаю важливою;
- скоріше так, ніж ні;
- скоріше ні, ніж так;
- ні, не вважаю важливою;
- важко відповісти;
- інше.

18. На Вашу думку, інформація про волонтерські ініціативи є достатньо доступною та зрозумілою?

- так;
- ні;
- інше.

19. Якщо Ви, як студент-ВПО, отримували підтримку засобами волонтерської діяльності, як би Ви оцінили рівень задоволеності від неї?

- повністю задоволений(а);
- скоріше задоволений(а);
- нейтрально;
- скоріше не задоволений(а);
- зовсім не задоволений(а);
- не отримував(ла);
- інше.

20. Оберіть, будь ласка, який вид соціальної підтримки був би для Вас

найкориснішим? Або ж вкажіть Ваш варіант.

- матеріальна;
- психологічна;
- інформаційна;
- юридична;
- інше.

21. Чи вважаєте Ви, що участь у волонтерських ініціативах може сприяти покращенню та підтриманню емоційного стану студентів з числа ВПО?

- так;
- ні;
- інше.

22. На Вашу думку, чи обмежується соціальна підтримка студентської молоді з числа ВПО лише діяльністю волонтерів, або ж Ви також бачите свою роль у наданні допомоги?

- соціальна підтримка – це спільна відповідальність, і я готовий/готова долучитися;
- я не відчуваю, що можу надати ефективну допомогу;
- я не знаю, як я можу допомогти;
- вже допомагаю;
- важко відповісти;
- інше.

23. На завершення, з огляду на Ваш досвід, і розмірковуючи про можливі шляхи підтримки, які у Вас є побажання або ідеї щодо того, як засобами волонтерської діяльності можна було б якнайкраще підтримати цю категорію?